

SLOVENSKI JADRAN

LET 31. ŠTEV. 31

Koper, petek 30. julija 1954

PISANEZNA ŠTEVILKA 10 DIN

USPEHI OB VELIKIH ŽRTVAH

»Ko se po tolikih letih negotovosti uspešno zavrije naše življenjsko vprašanje, se zavedamo naših velikih žrtv za mir.« Tako izjavljajo demokratični prebivalci iz miljskih hribov v svojih resolucijah. »Obsotimo kominformistično - ireditistično kričanje in njihovo lažnivo propagando, ki jo zadnje čase širijo po naših vseh zato, da bi delovnim ljudem zamegili perspektivo vse lepše v gotove prihodnosti.

Kominformisti so postali najbolj vneti zagovorniki prihoda Italije v te kraje, ki naj bi se po njihovi želji razširila dalje na vso Istro. Mi smo dovolj dolgo prenašali jarem rimskega imperializma, ki nas je hotel uničiti. Zato izjavljamo irentističnim kominformistom in vsem ostalim, da nočemo Italije, da nočemo nasilja, ker smo se borili za demokracijo in svobodo, t. j. za socialistično Jugoslavijo.

To je vsemu naključ osnovna misel in želja, lahko rečemo, ne samo vseh demokratičnih Slovencev Trsta, ampak tudi vseh Italijanov — resničnih socialistov. In drugače tudi ne more biti.

Ob res velikih žrtvah, ki jih jugoslovanski narodi dajejo za očuvanje miru v svetu s tem, da so pripravljeni začasno deliti nesporno jugoslovansko in konkretno slovensko zemljo, ostaja vendar naša prva naloga, da v takih okoliščinah skušamo reševati odprtia mednarodna vprašanja na mirem način. Uspeh nakazanega sporazuma je predvsem v tem, da je naduti italijanskih imperializem moral začeti realnejše gledati na stvarnosti in začeti ravnoopravno obravnavati z našo državo. Uspeh je v tem, ker se tako odstrani eno nevarnih žarišč v Evropi, ki je bilo vedno in bi ostalo orodje pritiska, nemirov in provokacij. Uspeh je v tem, da se odstranijo posredovalci, ki niso bili nikdar nam naklonjeni, brez katerih bo nam laže urejati medsebojne odnose. Seveda sporazum je mogoč in ima smisel le, ako bodo s tem ustvarjeni pogoji za mirnejše, za vsaj dobre sosedske odnose med obema državama, za vsestransko sodelovanje na gospodarskem področju, da se bodo lahko učinkovito zaščitili interesi in pravice slovenske manjšine v Trstu in Italiji, kot je primer z italijansko manjšino na tej strani.

Zgodovina slovenskega naroda je zgodovina težkih borb za svoj obstanek in za običajne ljudske in demokratične pravice. Je zgodovina zelo uspešnih bitk, ki so vendarle pripeljali večji del malega naroda pod eno streho v okrilju Jugoslavije. Ta zgodovina je dolga in trda, kot je vedno bila trda za vse male narode, ki so želeli svobodo in neodvisnost. In ta borba za osvoboditev slehernega koščka slovenske zemlje se bo nadaljevala in bo vedno živa na tej in na oni strani, vse dokler ne bo zadoščeno pravici, Slovencem pa vrnjeno že

izbojeno pravico, živeti združeno v svoji domovini.

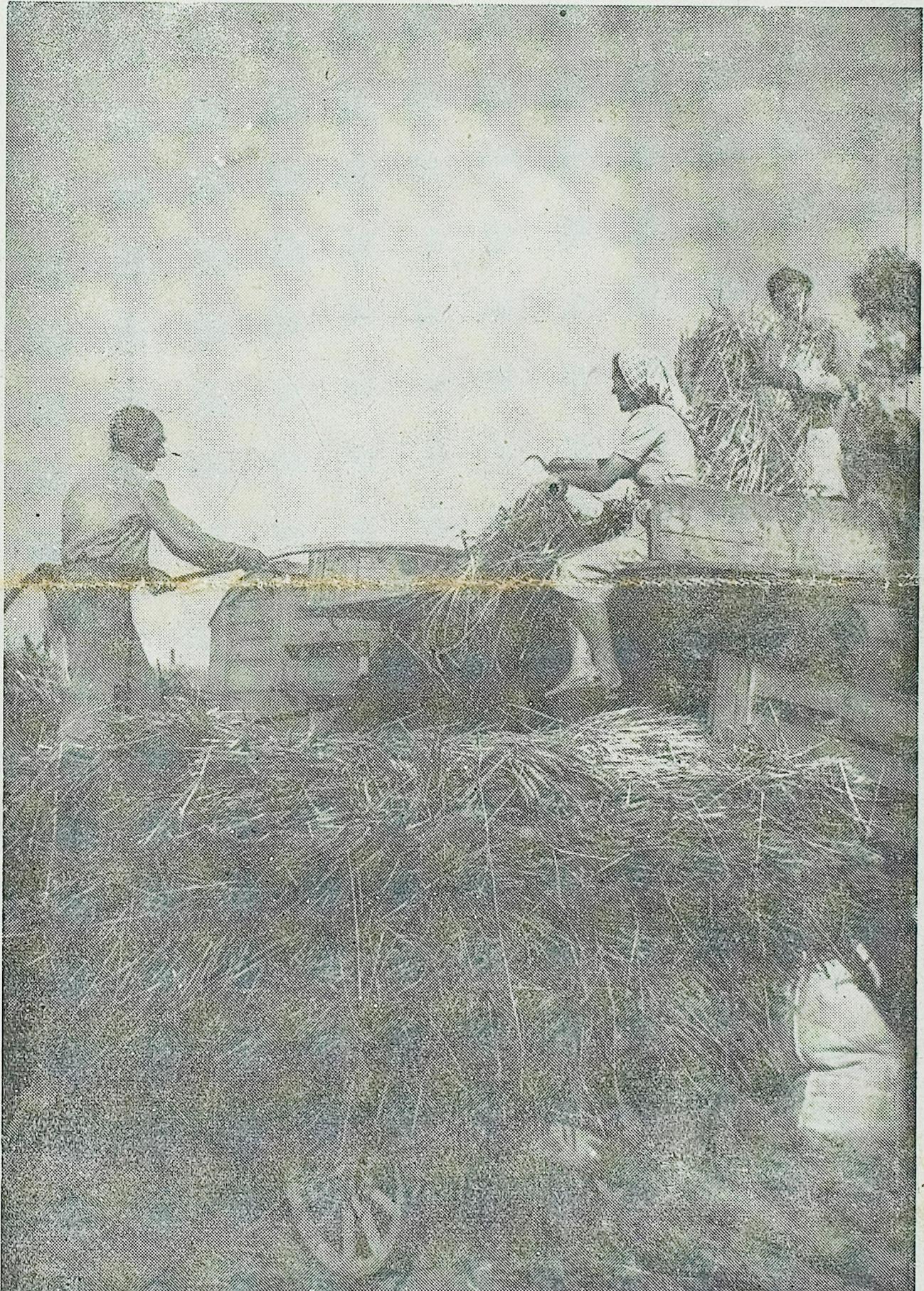
Nikoli nismo sanjali, da nam bo svoboda podarjena. Sami smo jo vzeli iz rok zatiralcev in postalni arbiter. To pa je zelo težka naloga, zlasti za male narode. Imperialisti živijo od zatiranja malih narodov in od njihovega izkorisčanja. Nikoli nismo izgubili potapljenja, nikoli izgubili zaupanja, vedno smo se naslonili na lastne sile, vztrajali v svoji pravični borbi na svobodo in zmagovali. Ta naloga še ni popolnoma dovršena, se nadaljuje in se bo nadaljevala do konca.

Hkrati se zavedamo, da bomo to bilo težko laže bojvali, kolikor bolj bomo enotni in borbeni, samozavestni in vztrajni, kolikor bogatejša bodo naša gmotna sredstva in popolnejši bo naš sistem družbenega samoupravljanja. In ta borba našega naroda za svoje pravice je toliko težja, ker so tudi tisti, ki bi morali pomagati v tako pravični borbi, odpovedali, zapeljani od prikritega sovražnika delovnega ljudstva Sovjetske zveze. Danes so postali najbolj vneti zagovorniki in opora italijanskemu imperializmu. Toda tako zasplojenost in pasivnost bodo kmalu spoznali na lastnih izkušnjah in takrat bo vsem laže. Prepričani smo, da bo prav tako skupna nevarnost združila vse poštene in demokratične sile, kot so že bile, in da bo elementarna sila od znotraj in zunaj delovala v smerni spajanja nasilno razbite celote. Nihče ne bo mogel tega preprečiti. Tudi v tem je uspeh naše borbe za sporazum. Delovni človek bo vedno bolj zahteval svoje pravice zlasti tam, kjer se bodo v neposredni bližini razvijali novi socialistični odnosi in delavska demokracija, kjer bodo o sadovih dela odločali ustvarjalci.

Demagoški kolovodje kominformanske agencije v Trstu so padli na najnižjo stopnjo šovinizma in italijanskega irentizma ter so postali preroki tiste Italije, o kateri pišejo prebivalci iz Miljskih hribov, da je ne marajo, da je ne morejo sprejeti, ker jo poznajo po nasilju, umorih in požigih.

Vzpon demokratičnega, socialističnega elementa med tržaškim slovenskim in italijanskim prebivalstvom bo pa zbrisal iz svojih vrstlažne preroke in bo spomin nanje le senčna črta v zgodovini tržaškega proletariata, tržaških in italijanskih socialističnih sil.

Vzdusje, ki danes prevladuje na tržaškem področju, obtožuje osvaljalec in tiste, ki so vsiliли tako rešitev, hkrati pa dokazuje nevzdržnost takega usiljevanja in mu hkrati napoveduje kratko dobo življenja. Mi bomo vse storili, da bo ta doba krajsa. V tej smeri bodo elementarno delovale sile, ki ne poznajo preprek in usiljenih ovir.

Zlati slapovi zrnja za naš kruh

Največji praznik za poljedelce v žitorodnih krajih — je mlačev. Količ je bilo skrbni in dela prej kot so pripeljali snope na dočleni prostor, da jih bo mlatilnica sprejela z brnenjem, ki ga vsi tako radi poslušamo. Kako tudi ne. Mlačev je tista doba, ko v žitorodnih krajih računajo, kako jih je zemlja plačala vloženo delo, skrb in znoj, ki je v debelih kapljah močil zemljo.

Letos ne bo takega pridelka, kot bi ga pridržali kmetovalci zaslužili. Skoro povsod je več ali manj gos-

poddarila rja. Že prej je zima ponokod razredčila posevke, drugogod jih je zalila poplava, ponekod pa je žito potolkla toča. Vendar se po nekaterih krajih hvatijo, da imajo dobro žito. Na splošno kaže, da bo pridelek žita nekako srednji. Kraščevi pravijo: »Rosa nam je pobrala pšenico.« Pa ne vsi. Nekatere vasi imajo še kar lepo pšenico. Po Višavski dolini je zelo gospodarilla rja. Manj po hribih. Žito je dozorelo dobitnih petinast dni kasneje kot v normalnih letih.

V Prekmurju je pridelek pšenice enak kot je bil lani, to je okrog 13 stotov na hektar, rizi pa po predvidenih okrog 11.50 stotov na hektar, ječmena pa okrog 15.30 stotov na hektar.

Državna in zadržuna kmetijska gospodarstva pa imajo letos nadpoprečen pridelek. Tako je občinska komisija v Beltincih ocenila pridelek pšenice na 19 stotov na hektar, ječmena pa je kar 28 stotov na hektar; precej več kot je ocenila komisija.

Nov korak k industrializaciji na Krasu

TOMOS- Tovarna motornih koles Sežana

Na svoji seji 27. t. m. je OLO Sežana razpravljal in sklepal o vrsti vprašanj s področja gospodarstva. Sprejel je sklep o osamosvojitvi skladšča podjetja »Tobak« in poslovnice »Kovinar« v Sežani v samostojni podjetji. Sklep o spremembah firme nekaterih podjetij, o določitvi odstotka od prometa za formiranje plačnega sklada trgovskih in gospodarskih podjetij, izdal je odlok o dopolnilnih plačah uslužencev OLO in občinskih LO, potrdil odločbo okrajnega zdravstvenega doma v Sežani o cenah za zdravstvene storitve, potrdil sistemizacijo delovnih mest v nekaterih podjetjih, izvolil stalnega sodnika za okrajno sodišče v Sežani, imenoval upravnin odbor finančno samostojnega zavoda Okrajne lekarne v Sežani itd.

Med najvažnejšimi sklepi pa sta brez dvoma odlok o ustanovitvi plemenilnih krogov in o redu na plemenilnih postajah ter akt o ustanovitvi industrijskega podjetja »Tovarne motornih koles« v Sežani. Za začetek dela v tem podjetju za leto 1954 je OLO dal na razpolago 25.000.000.— din, do konstituiranja podjetja pa je imenoval za direktorja tov. Pečarja Franca, bivšega direktorja »Litostroja« v Ljubljani.

Danilom Petrinjo — Primožem. Z odlokom o plemenilnih krogih in o redu na plemenilnih postajah so postavljena določila, ki naj bi na eni strani preprečevala širjenje raznih splošnih kužnih bolezni med govejo živilo, na drugi strani bodo plemenjaki smotrneje izkorisceni, izognili se bomo preobremenjenosti nekaterih oz. premajhnemu izkoriscanju drugih. S tem odlokom bo postavljen tudi red pri zdrževanju samih plemenjakov.

Tudi v Divači imamo gospodinjski tečaj

Ze dolgo smo govorili o tem, kako bi tudi v Divači imeli gospodinjski tečaj. Toda bile so razne zaprte zaradi prostora, opreme in drugega. Končno pa se je le zbraleno nekaj žena, ki so prepričane, da se samo s sklepanjem nikamor ne pride. Prijeti je treba odločno za delo. In uspelo jim je. Sedaj imamo v Divači gospodinjski tečaj, ki ga vodita tov. Kosovelova iz Tomaja in tov. Mohorčič Elka. Učiteljicama gre vse priznanje in zahvala

za trud in požrtvovalnost, ki ju izkazujeta učenkam. Tečaj obiskuje 25 žena in deklet, ki se uči kuhanju in gospodinjstva.

Lepa tankovska razstava v Vipavi

V vočastitev dneva tankistov je bila v Vipavi 16. t. m. razstava tankovskega orožja in opreme. Razstava je v domu JNA priredila tankovska edinica garnizona v Vipavi. Prebivalstvo si je z zanimanjem ogledalo razstavljenе stvari. Vipavci so iz te razstave spoznali, kako se je razvijala naša tankovska sila in da se danes lahko meri s katerokoli drugo armado.

Člani JNA vedno z veliko požrtvovalnostjo sodelujejo pri vseh predstavah in prireditvah, zato so jih na ta dan Vipavci obdarovali.

22. julij v Knežaku in Šembijah

Za proslavo 22. julija so se zbrali dne 17. julija stari borce, podoficirji in oficirji skupno z mladino, člani ZB in veliko vaščanov pred občino v Knežaku. Sestavili so bataljon s komandantom Francem Kastelicem, rezervnim poročnikom na čelu. Tovariš Franc Gustinčič rez. kapetan in sekretar občinskega komiteja je kot komisar bataljona pozdravil na vzočje in imel jedrnat nagovor. Omenil je, da se je prvo dvignilo v upor srbsko ljudstvo dne 7. julija 1941, nato 18. julija ljudstvo Črne gore, 22. julija ljudstvo Slovenije,

Režiserski tečaj v Kopru

Režiserski tečaj Izvršnega odbora ljudske prosvete Slovenije, ki je bil tudi letos v Kopru od 6. do 26. julija se je zaključil. Udeležilo se ga je 55 tečajnikov iz vseh okrajev Slovenije, največ iz Murske Sobote, Ljutomerja in Sežane. Vključili so se tudi ljudsko-prosvetni gledališki delavci koprskega okraja ter dve tovarisci iz Gorice.

Tečajniki so bili zvezne učitelji in učiteljice ter člani delavskih društev Svobode.

Predavatelji iz Ljubljane in Maribora so obravnavali najvažnejše predmete odrškega dela: Teorio režije — Jože Tiran, praktično režijo Srečko Tič, dramsko igro — Darinka Muser, odrški jezik in recitacijo — Jože Tiran, dobe in kostumi — prof. Branko Rudolf, tehniko odra — Božidar Horvat, mase — Ante Cecić,

Tečajniki, ki so delali 8 — 10 ur dnevno, so še nastopili v okviru proslav za 22. julij, s partizansko zborom recitacijo Janeza Pelka — Perovška »Jesen 1943« v istrski vasi Korte ter pripravili radijsko od-

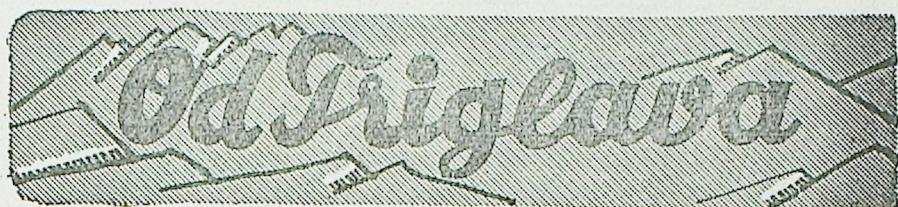
D. M.

Gledališče Slovenskega Primorja se preseli v Koper

Predstavniki Izvršnega sveta LRS, Glavnega odbora SZDL, Sveta za prosveto LRS ter predstavniki vseh primorskih okrajev so se sestali v sredo v Postojni in so razpravljali o nadaljnjem razvoju gledališča Slov. Primorja. Po obširni in temeljni razpravi so se zedinili za združitev Gledališča Slov. Primorja in Ljudskega gledališča v Kopru ter sklenili, da bo sedež GSP v Kopru. Izbrali so tehnični odbor, ki bo urečil vse potrebno za združitev in preselitev.

IZ PODRAGE

Preteklo nedeljo je domače prosvetno društvo v Podrugi uprizorilo »Miklovo Zalo«. Igru, ki je bila na prostem, je obiskalo precejšnje število vaščanov in precej ljudi iz okoliških vasi. Prosvetno društvo v Podrabi deluje že nekaj let. Dramski odsek se trudi, da bi prikazalo po vseh dobrav delu domačih in tujih pisateljev. Upamo, kakor tudi želimo, da bo društvo iz Podrabe uspešno nadaljevalo s svojim delom.

Nekaj važnih sklepov LOMO Idrija

Za 17. redno sejo LOMO Idrija je bil pripravljen preobširen dnevni red, zato so moral nadaljevanje seje in obravnavanje zadnjih točk preložiti za nekaj dni. Sprejetih pa je bilo nekaj zelo važnih sklepov. Predvsem je bil sprejet pravilnik in odlok o investicijskem skladu in o pogojih za najemanje investicijskih posojil, kjer je bil določen največ 10 letni rok vrnitve in najnižje obresti po 2 odstotku.

Ker si želi mestni odbor sam ustvariti potrebne strokovne kadre, je bil na predlog sveta za prosveto sprejet pravilnik o štipendijah, za katere je odbor že letos določil večjo vsoto.

Daljša razprava se je razvila v zvezi s poročilom predsednika gospodarskega sveta o razvoju lesne industrije v Idriji. Idrija ima največje prirodno bogastvo v rudniku živega srebra, ki pa se počasi izčrpava. Na drugem mestu prirodne bogastva je gozd, ki je vsaj do neke mere še ohranjen. Pravilno je torej, da tudi na to surovinsko bazo oslonimo naš bodoči razvoj gospodarstva. Po daljših razgovorih in koordiniranju odnosov s sosednjimi industrijskimi centri, posebno Logatcem, je bil sprejet sklep, da se v Idriji ustanovi žagarsko podjetje z večjo kapaciteto, kjer bi seveda bil rudnik, ki rabi velike količine lesa, prvi odjemalec. Za dokončno predelavo lesa pa je zamisljeno lesno galerijsko podjetje, ki bi letno predelalo okrog 1000 kub. metrov bukovine in ki bi zaposlevalo okrog 300 oseb. Pri preostali bukovini bi bil naslednji Logatec, ki ima že zgrajeno veliko tovarno in ki mu primanjkuje lesa. Verjetno bo prišlo tu do dogovora med obema podjetjema, da bi imeli v Idriji samo obrat, ki bi pripadal maticni tovarni v Logatcu, ki ima v tem pogledu že velike izkušnje. Mestni ljudski odbor je v celoti odobril poročilo gospodarskega sveta. Vsekakor pa Idrijevce to vprašanje zelo zanimala, ker bi to podjetje lahko zaposlilo večje število ženske delovne sile.

Naslednja točka je spadala v okvir ureditve gostinske mreže v mestu in okolici. Tu se je predvsem ugodilo želji Društva upokojencev, da postanejo ustanovitelji gostinskega podjetja v svoji hiši pod gradom, kjer je imel do sedaj hotel Nanos gostinsko podružnico. Hotel Nanos pa bo dobil za nadomestilo gostilno pri Lipovžku, ki ima tudi močan romet.

Rudniku so na njegovo prošnjo dovolili, da bo v bodoče lahko opravil žagarske in prevozniške usluge tudi drugim podjetjem. Za upravnika foto-podjetja, ki je postal samostojno, je bil imenovan tov. Filipič. Podjetju so svetovali, da si izbere kako lepo ime od predlaganega »Irisa«, ker bodo gotovo lahko našli kak naš domač mesec. Za upravnika pekarne je bil imenovan tov. Nagode, ki je to podjetje do sedaj uspšno vodil. Trg. podjetje »Preskrba« pa je za sedaj ostalo še brez ravnatelja. V proračun je bila sprejeta tudi Vajenska šola, kateri so bili ukinjeni krediti. Verjetno pa bo tu moral priskočiti na pomoč OLO Tolmin kot ustavnitelj šole, ker mesto ne bi imelo dovolj sredstev.

L. S.

Proslave Dneva vstaje

Že dan pred narodnim praznikom se je Idrija odela v zastave, slavnostni del proslave pa je bil na predvečer v novo urejeni »Mejci«, ki se je izkazala zelo primerna tudi za večje proslave. Začetek svinosti je oznanilo pokanje na bližnjih gričih, kar je že stara rudarska navada. Spored je začel predsednik mestnega odbora ZB tov. Jereb Jože. Sledil mu je tov. Gantar Franc, podpredsednik LOMO. Ta je sprejal raport šestih patrulj, ki so prihitele v Idrijo iz raznih okoliških krajev, celo iz daljnega Cerknega in ki so hodile po partizanskih poteh.

Slavnostni govor je imel tov. podpolkovnik garnizona Tolmin, ki je v jednatem govoru opisal dogodek in pomen današnjega praznika ter naznal vse naše politično in kulturno, notranje in zunanje dogajanje in rast naše mlade republike in je zaključil s pozivom vsega prebivalstva, da bo pripravljeno braniti interes naše države ob vsaki priložnosti z isto požrtvovalnostjo, kakor je to opravila naša vojska med težko in zmagovalno borbo.

Mladinska godba na pihala je pod vodstvom tov. Klemenčiča Jožeta izpolnila program, nakar je sledila prosta zabava. Praznični dan, ko nam je bilo celo vreme po dolgem času naklonjeno, pa je večina prebivalstva izkoristila za izlete v bližnjo okolico, zvečer pa se je večina zopet zbrala na veselčenem prostoru v Mejci.

L. S.

INDUSTRIJSKO PODJETJE

„SALVETTI“

NUDI NASLEDNJE PROIZVODE:

PRALNO MILO: »PALMA« BELO, »ISTRÀ« ZELENO, »CAPRA« RUMENO ★ PRALNO ODŠAVLJENO MILO BREZ ZAVITKOV IN V ZAVITKIH ★ TOALETNO MILO ROZA IN RUMENO ★ MILNI PRAŠEK »PULITO« ZA FINE TKANI NE ★ PRALNI PRAŠEK ODPRIT IN V ZAVITKIH ★ KRI STALNO SODO ★ PARKETNI VOSEK ★ LOŠČILO ZA ČEV LJJE »PERLA« ★ PRALNO TEKOČINO »VARECCHINA« GOSPODINJE, ZAHTEVAJTE IN KUPUJTE VEDNO IN POVSOD NAŠE PRVOVRSTNE PROIZVODE, KI VAS BODO V VSAKEM OZIRU ZADOVOLJILI.

Otvoritev električnega mlina v Kubedu

V nedeljo 25. julija je bila v Kubedu svečana otvoritev najmodernejšega mlinskega obrata v Slovenski Istri. Slavnosti so se udeležili predsednik gospodarskega sveta za okraj Sežana tov. Ovcarič, sekretar okrajnega komiteja ZK tov. Ervin Dolgan, predsednik okrajne zadružne Zveze tov. Albin Simčič, direktor Mlinostroj iz Domžal tov. Maks Bavčič s številnimi voditelji in uslužbenicami tega podjetja ter veliko število vaščanov. Ob 16 uri je predsednik občinskega LO Gračišče Anton Jakomin začel slavnost in podal besedilo upravnemu kmetijske zadruge Ivanu Jakominu. Ta je podal obširno poročilo o kulturnem in političnem razvoju teh krajev po osvoboditvi in o zatiranju pod italijansko okupacijo. Analiziral je potek gradnje novega mlina ter poudaril veliko pomoč prebivalcev Kubeda, predvsem bivše KZD Kubed pri prostovoljnem delu. Največ pa je pomagalo mlinsko podjetje iz Domžal, ki se je zavzelo za zgraditev mlina v tem kraju. Direktor Mlinostroja Domžale tov. Maks Bravčič se je zbrani množici zahvalil in med drugim dejal:

»Ta mlin je lahko ponos vaše občine in še posebej za vas Kubed. Podjetje Mlinostroj Domžale bo tudi v naprej skušalo prispevati v okviru svojih moči za dvig industrije v teh krajih. Ti kraji so potrebni, da bi v bližnji bodočnosti postali središče manjše industrije.«

Ob 17 uri je bil obrat spuščen v pogon, godba iz Sv. Antona je začela. Internacionalo. Predsednik Občinskega LO Gračišče je nato povabil navzoče na ogled mlina in strojev.

S tem, da je bil izročen v pogon na novi obrat, je prebivalstvo večjih občin veliko pridobilo. Ta mlin bo

razbremenil ostale manjše mline, na drugi strani pa bodo prebivalci šestih občin imeli prikrasjnih veliko poti, ki so jih morali prej napraviti v oddaljene mline.

U. K.

Počitniška kolonija otrok padlih borcev v Cerknem

Tudi letos je lepa cerkljanska dolina sprejela na oddih otroke, katerih očetje so darovali svoja življenja v narodnoosvobodilni borbi. Kolonijo v kateri so samo otroci padlih borcev je organizirala Zveza borcev. Ni slučajno, da je bilo Cerknico središče odpora partizanov in da je v tej ozki cerkljanski dolini izkrvavelo mnogo junakov — njihovi otroci a danes v svobodi preživljajo vesele počitnice prav na tem koščku slovenske zemlje.

Ceprav so otroci šele par dni na tem letovanju, so že sodelovali z bogatim programom pri proslavi na predvečer Dneva vstaje na dan 22. julija. Naslednji dan pa so obiskali največji spomenik cerkljanske in simbol neuklonljivosti našega ljudstva — bolnico »Franjo«. Z občudovanjem so pionirji gledali na vse te zanimivosti, a se je njihova začudenost in veselo razpoloženje še povečalo, ko so izvedeli, da je prav ta dan prišla med nas tudi tovarišica dr. Franja, po kateri nosi ime ta veličastni spomenik iz narodnoosvobodilne borbe. Tovarišica dr. Franja je bila vesela, da je lahko tem otrokom spregovorila par besed, pri čemer ni pozabila poudariti naporov, ki so bili potrebni, da so sredi naše zasuhnjene zemlje zgradili to bolnico, v kateri je okre-

Želimo, da bi nas obiskali

Preteklo soboto, 17. t. m. je v Vipavi gostovalo Slovensko narodno gledališče iz Trsta s Hugh Herberovo komedijo v petih dejanjih »Vsakih sto let«. Gledalci so bili zelo navdušeni, posebno pa jim je bila všeč igra Štefke Drolčeve v vlogi gospodice Patty O'Neill. Opazilo se je tudi lepo delo odrškega mojstra Kokošarja in umetniško delo lasuljarke Drage Pahorjeve.

V imenu Vipavcev je igralcem čestitala in izročila pozdrave tovarišica Mislej Marija z željo, da bi SNG iz Trsta še obiskalo Vipavo.

Mešani pevski zbor v Sv. Antonu pri Dekanah

Prav tako je tudi poudarila, da je za takva velika dejanja bila potrebna močna volja združena z ljubeznijo in predanostjo do domovine in do tistih, ki so za domovino umirali.

Ob koncu jim je izročila pozdrave, ki naj jih poneso domov svojim materam.

Tako bodo otrokom ostale te besede v trajnem spominu — dan obiska pa kot veliko doživetje.

M. G.

Mešani pevski zbor v Sv. Antonu pri Dekanah

Pionirji s Primorske in Krasa so letovali v Avstriji

Svet za zdravstvo in socialno politiko LR Slovenije je že pred nekaj leti sklenil z Avstrijo pogodbo, da hodijo avstrijske počitniške kolonije vsako leto k nam na morje, naši otroci pa v zameno v Avstrijo.

Pionirji iz sežanskega, tolminškega in postojnskega okraja so letos skupno z dolenjskimi in ljubljanskimi pionirji preživeli tritedensko počitnico na Pfeifferhofu pri Grazu. Dobro so se razumeli med seboj, saj so bili le oni, ki so bili v šoli najboljši in so jim bile počitnice v Avstriji nagrada, pridružili pa so se jim tudi pionirji iz Primorske in Dolenjske, ki jim je okupator pobil starše — za take naša država najbolj skrbi, saj so njihovi starši davorovali svoja življenda za boljšo bodočnost nas vseh.

Obiščimo kolonijo na Pfeifferhof!

Avtobusi drve z nami z graškega kolodvora ven iz mesta med vilami in predmestnimi hišicami, odetim v zelenje in cvetje. Vzpenjam se na vrekber, naselje postaja vse redkeje in kmalu nas ogreva zelenava ravan travnikov in gozdov. Tam na robu gozda zori v opoldanskem soncu žito, iz gozda odmeva kukavički klic, sredi travnikov pa prijazno vabi mladinski dom z napisom: »Sonnenland Pfeifferhof«.

Posestvo je bilo last zdravniku dr. Pfeifferju. Tu je bilo nekoč zdravilišče za tuberkulozne bolnike. Pozneje pa je dom prešel v roke avstrijskega socialističnega društva »Prijateljev otrok«. Posestvo leži 500 m nad morjem, obkroženo je od gozdov in sadovnjakov, tam proti zahodu pa kipe v oblake Alpe. Poslopje je enonadstropno z lepo opremljenimi desetimi sobami in

moderno kuhinjo. Takoj poleg je v posebni stavbi lepa dvorana s sliko dr. Pfeifferja, po katerem je dom dobil svoje ime. Jedilnica je na prostem, zavarovana pred sončno pripeko in dežjem, ki ga letos nikjer ne primanjkuje.

Otroške kolonije se tu vrste vse leto. Šolski otroci prihajajo sem med šolskimi počitnicami, ki trajajo v Avstriji od 15. junija do 15. septembra, prej in pozneje pa zasedejo dom predšolski otroci, tako nam prihoveduje in razkazuje dom ljubeznivi upravnik Pock, ki nam nudi vso pomoč. Ko smo prispevali v dom, nas je prisrčno pozdravljeni in nam predstavljen avstrijsko osebje, ki skrbi za nas. Njihova skrb ni majhna. Komaj se zdani že v kuhinji pripravljajo zajtrk, kajti ob 7. že zaživlja piščalka in pionirji stečejo k jutranji telovadbi. Nato se umijejo, zajtrkujejo in pospravljajo sebe. Pri tem se vsi kar najbolj trudijo, ker tekmujejo med seboj. Le katera soba bo najlepše pospravljena? Morda soba Kresnic, Vesne, Planink, Ciklam, morda Slovenski? To zvedo pri zboru pred zajtrkom. Tedaj se vsi zberu ob drogu z našo in avstrijsko zastavo, ki sta družno zanahali ob našem prihodu. Tриje pionirji jima vsak dan v imenu vseh nazdravijo s pionirskim pozdravom.

Po zajtrku se razdelimo v skupine: največ pionirjev se žoga, nekateri se gugajo na pisanih gugalnicah, drugi se zabavajo z namiznim tenisom, ali pa se pod vodstvom svojih vzgojiteljev podajo v gozd no borovnice. Tako mine dovoljne, ki ga prekine le malica.

V lepem vremenu nas vabi športno kopalisko v bližnjem Andritzu. Tu je sonca in vode dovolj. Prijet-

Uspela proslava 22. julija in 50-letnice ustanovitve PD „Svoboda“ pri Sv. Antonu

Takega praznovanja, kot je bilo v nedelji, Antončani že dolgo nismo doživel. Iz bližnjih in daljnjih vasi so prihajali ljudje in tako preplavili vas, da so se domačini kar zgubili v množici udeležencev. Čeprav je bil začetek proslave napovedan še za 19. uro, je bil ves prostor okrog zadružnega doma natlačen z udeleženci in povabljenimi gosti. Vas je bila za to priložnost slavostno okrašena z zastavami in transparenti.

Nekaj po peti uri je izpred zalesarjev, ki so uprizorili zalesarsko dirko na prog: Sv. Anton — Koper — Izola — Korte. Iz vseh strani pa se je medtem oglašalo strešanje partizanskih patrulj, ki so prihajale iz raznih smeri. Med potjo so patrulje obiskovale važnejše partizanske kraje, spomenike in matere padlih borcev. Prihod patrulj v vas so naznane močne eksplozije. Množica je nekdanje borce sprejela s ploskanjem. Iz Kopra je prišla celo močna patrulja na konjih pod vodstvom rezervnega kapetana Cvetka Polaka.

V bližini zadružnega doma so se na prostoru, ki je zelo podoben načinu gledališču zbrali udeleženci proslave. Na oder so prišli predstavniki treh občin koprškega okraja in dveh z onstran nekdanje črte na Rijani. Proslavo je začel doma-

čin, ki je v kratkih besedah pozdravil zbrane in goste in podal besedo 79-letnemu Ivanu Rjozi, edinemu preživemu ustanovitelju PD »Svoboda« pred 50 leti. Kljub starosti je tovariš Rjoza razločno in lepo spregovoril:

»Dovolite mi, da vam kot najstarejši član in soustanovitelj društva izrečem nekaj besed. Minulo je 50 let, odkar smo dali ime »Svoboda«. Veseli me, da sem dočakal dan, ko naše društvo praznuje polstoletnico svojega obstoja. Še posebno pa me veseli, da je to napredno ime postal živa resnica, ker s to željo smo dali pred 50 leti društvu to ime. Društvo želim tudi v bodoče veliko uspehov v naši slobodni domovini.«

Iz Ljubljane je prinesla pozdrave tovariš Ivana Regenta in glavnega čdora »Svobod« tovariša Anka, ki je dobro znana našim ljudem še iz časov NNB. Tovariš Sokol je v imenu ljudske oblasti imel daljši govor o pomenu 22. julija in borbi istrskega in tržaškega ljudstva za pravico rešitev tržaškega vprašanja. Jasno je prikazal tudi vse politično spletke skočila Santina in Vatikana.

Sledil je kulturni spored, kjer so nastopili mešani pevski zbor PD iz Sv. Antona, moški pevski zbor »Svoboda« iz Kopra, pevski zbor PD »Jadranci« iz Dekanov, pevski zbor iz Ospa in Čežarjev-Pobegov. Vsak zbor je zapel po več pesmi. Domača godba je pod vodstvom mladega dirigenta Alda Gregoriča lepo odigrala daljšo in zahtevno skladbo.

Tako je ljudstvo naše in sosednjih občin pokazalo, da nosi v srcih zapisan datum 22. julija, Dan vstaje slovenskega ljudstva. Za dosego velikega cilja — svobode, ime, ki ga nosi naše prosvetno društvo, je žrtvovalo svoja življenda tudi 55 borcev iz naše vasi.

V soboto nas je obiskala skupina 100 otrok, vojnih sirot iz Slovenije. Ogledali so si kraj in spominsko ploščo v vasi Kavaliči, kjer je bilo prvo zasedanje okrajnega NOO. Spremljal jih je tov. Viljem Turk, ki je sirotom obrazložil potek zasedanja, takratni razvoj ljudske oblasti, napad na bunker komande mesta Koper in druge važnejše dogode. Otroci so si potem ogledali zadružni dom in dvorano. Kmetijska zadružna pa jih je pogostila s sadjem. Vaščan.

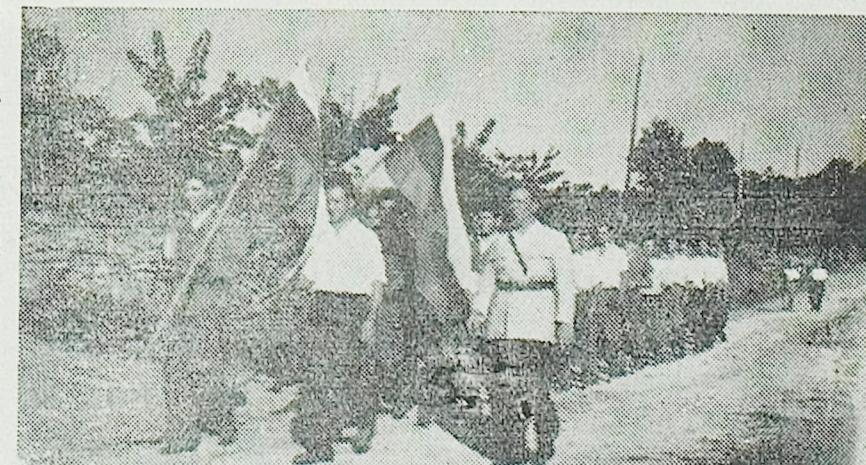
Razgovori za trgovinski sporazum med FLRJ in Trstom

V pondeljek so se v Trstu začeli razgovori med delegacijo FLRJ in predstavniki ZVU za sklenitev trgovinskega sporazuma. Prve dni so se razgovarjali o povečanju blagovne izmenjave in plačilnega prometa na blagovni osnovi. Razgovori se nadaljujejo.

Te razgovore so tržaški gospodarski krog spredeli z nezadržnim navdušenjem in upajo, da bi se lahko tržaško gospodarstvo, ki prestopa hudo krizo, lahko mnogo pravilo, če bi se ti razgovori uspešno končali in bi bil dosežen sporazum.

To navdušenje tržaških gospodarskih in trgovskih krogov kaže, da se mora Trst nujno nasloniti na neposredno zaledje in da bo samo tako lahko živel, od česar pa bo mesto in zaledje imelo velikanske koristi.

Tome Miljeva.

Prihod partizanskega pa trulje k Sv. Antonu

Sprehod po svetu

Navadno so politiki in diplomati poleti počivali. Letos pa jih je poletno mrzlo vreme zaneslo, da ne morejo mirovati tudi v teh vročih julijskih dneh. Politično življenje je prav te dni izredno razgibanlo. V glavnem se pozornost suče okrog srečnega konca vojne v Indokini, kjer so prav te dni začeli mirovati topovi, in okrog manj razveseljivega pojava v ameriški zunanji politiki — grožnje proti Kitajski.

Pa začnimo od kraja. Pri nas je še vedno v središču pozornosti tržaško vprašanje. Iz Beograda javljajo, da so tamkajšnji politični krogovi uverjeni, da bi lahko prišlo do sporazuma še pred 15. avgustom. Seveda, poudarjajo, že bo Italija pokazala dobro voljo in če se ne bodo zahodni zavezniki vmešavali v balkanske zadeve. Na drugi strani pa slišimo tudi o kontaktilih italijanskih predstavnikov v Londonu, s podstajnikom Kirkpatrickom, ki je v glavnem zadolžen, da zbliza stališča Jugoslavije in Italije glede tržaškega vprašanja. Vse to nam daje sluttiti, da ni večdaleč do sporazuma.

Glede podpisa balkanske zvezze pa so dosegli znatne uspehe in po vsej verjetnosti bodo listine o balkanski zvezzi podpisane že v prvi polovici avgusta. Nekateri celo stavijo vprašanje blejske konference in kompromisne rešitve tržaškega vprašanja v medsebojno zvezo in menijo, da bosta oba sporazuma dosežena in podpisana istočasno ali skoraj istočasno.

Uspešen zaključek ženevske konference glede Indokine pa se že čuti na vseh bojiščih v Indokini. V Vietnemu so že prenehali s sovražnost-

V nekaj vrstah

CARICRAD. — Predsednik turške vlade Adnan Menderes se je sšel z iraškim predsednikom vlade El Eumerjem, ki se je te dni mudil v Carigradu.

ATENE. — V pirejsko pristanišče so prispele štirje egiptovski rušilci. Egiptovske vojne ladje se bodo mudile nekaj dni na prijateljskem obisku v Grčiji.

TOKIO. — Japonska levica socialistična stranka je objavila, da so vodja britanske laburistične stranke Attlee in nekateri njeni prvaki, med katerimi sta tudi Aunerin in Bevan, sprejeli povabilo, naj v septembri obiščejo Japansko. Vsi so člani laburistične delegacije, ki bo v kratkem obiskala Peking.

RIM. — Generalni štab ameriške vojske v Evropi je dal italijanski vladi in italijanskim zasebnim tvrdkam vojaški naročil za 21,400.000 dolarjev. Zasebne trvrdke pa bodo dobavile avtomobile in popravila staro prevozna sredstva.

DUNAJ. — Zavezniški svet za Avstrijo je na svoji seji odobril 16 zakonov, ki jih je v zadnjem času izdala avstrijska vlada. Sporazumi se niso le o spremembah zakona o združenjih, ker je sovjetski delegat izjavil, da predlagana sprememba ne prinaša nič novega in da bi še vedno ostale v veljavnosti nekatere reakcionarne dolečbe iz leta 1867 o nadzorstvu policije nad demokratičnimi organizacijami.

PARIS. — Francija namerava izdelati največjo ladjo na svetu. Pravijo, da bo tudi naimoderneša, ker bo presegla po hrzni »United states«.

SEUL. — Dvajset let sem ne pomnijo take poplav, kot je bila te dni. Poplave so terjale po uradnih sporočilih 44 mrtvih in 6 pogrešanih.

LONDON. — Angleški vlada je priznala novi režim v Guatemale, ki ga je po obo-roženi akciji vzpostavil polkovnik Armas proti vladu polkovnika Arbenza.

KAIRO. — Egiptovsko notranje ministrstvo je objavilo sporočilo o arretaciji več izraelskih državljanov, obtoženih, da so ta mesec zanetili požare v Kairu in Aleksandriji. Zagovarjati se bodo morali zaradi požarov v knjižnjicah in na konzulatu ameriškega veleposlaništva v Aleksandriji in Kairu.

SAN JOSE. — V severnih krajih Kostarike je izbruhnil upor. Uporniki so napadli dve vasi v pokrajini Alajuele. Vladne čete so se spopadle z uporniki pri Riu Blancau.

WASHINGTON. — Ameriški predstavniki dom je spremenil zakon o atomski energiji. S tem zakonom je omogočena mednarodna udležba pri uporabi atomske energije in odstop pravic za uporabo atomske energije v miroljubne namene zasebnim industrijem.

mi, medtem ko bodo v Laosu in Kambodži prenchale sovražnosti na jasneje 7. avgusta.

Tako se je končala nova epizoda v ne preveč prijaznih odnosih med Zahodom in Vzhodom. Sporazum o premirju so sprejeli z deljenjem nadušenjem. Medtem ko je v francoskem parlamentu Mendès-France triumfiral in je zadoceljil v glavnem vse Francoze ter večino svetovnega javnega mnenja, se je postavil proti sporazumu vietnamski ministrski predsednik, in kakor smo že prejšnji teden javili, so proti temu spoznatum tudi ameriški republikanski politiki.

S tem zoperstavljanjem ameriških politikov sporazumu glede premirja v Indokini in glede na stalna podpihanja proti komunistični nevarnosti v Aziji, so ameriški politiki prav za prav prešli na novo ofenzivno fazo njihove politike v vzhodni Aziji. To nam še posebno potrujejo dejstva, ki so se pripetila te okrog incidenta med kitajskimi in angleškim letalom. Ameriška letala so izizzivalno krožila nad mestom incidenta, ki ga je kitajska vlada sicer obzalovala, in pri tem sestrelili dve kitajski letali. To je vsekakor provokacija, ki gre v račun samo imperialistični politiki ZDA in njenim težnjam, da bi si v jugovzhodni Aziji ustvarila nadmocen položaj in vlogo.

Ce smo zasledovali razvoj dogodkov v zadnjih dveh letih, smo lahko opazili, da se je borba med Vzhodom in Zahodom reducirala v glavnem na dva tekmece: Ameriko in Rusijo. Prav tako smo lahko videli, da je med tem dvoema tekmečema ustvarjeno nekakšno ravnotežje. Oba tekmece si prizadevata, da bi drug drugega nadvladala, Rusija s tem, da si ustvari najprej trdne pozicije v svetu s svojo »mirljubnostjo«, Amerika pa poskuša že kar takoj z odkrito ofenzivo. Njena politika se je jasno pokazala že večkrat v raznih poskusih, da bi se spravila ta ali ona vojskoča se stranka z nasprotnikom in uredila z nasprotnikom na miren način medsebojne spore. Tak primer nam nudi tudi ženevska konferenca. Vsekakor je tako ravnjanje ZDA v sedanjem momentu, ko svet ni niti najmanj pripravljen na novo vojno, naletel vsepovod na ogorčenje. Vprašanje na je, koliko daleč sega dalekovidnost ameriških politikov in če bodo oni vzdržali v njihovi očenjivosti. Glasovi iz same Amerike dajejo slutiti, da so se republikanci s tako pilitiko že večkrat zaleteli. Tako se je te dni izrazil tudi bivši demokratični kandidat za predsednika ZDA Stevenson ter obsovil početje republikancev zlasti v Aziji.

Z azijsko politiko ZDA je zvezan tudi obisk Sigman Ria v Ameriki. Ta münokorejska lutka ameriške politike v Aziji dobro služi sedanjim politikom, zato so ga tudi nampozno sprejeli in posvetili njegovemu obisku in njegovim »izjutram« veliko pozornost.

Morda najbolj določeno stališčo od ameriških zaveznikov je do ameriške politike zavzela Anglija. Uradni krogi sicer ne komentirajo preveč ameriških izbruhoov v Aziji, v vsem angleškem tisku pa je čutiti določen odpor in zaskrbljenost za mir v deželah Daljnega Vzhoda.

V ameriških političnih krogih že govorijo, da je naslednja tarča komunističnega napada Siam. Kaže, da poskušajo s takimi govoricami onračiti njihove korake za združitev južnoazijskih in australijskih držav v obrambno zvezo, ki pa ne bi imela samo obrambnega namena, pač pa bi ob pravem trenutku postala ameriško orodje imperialistične vojne.

Na drugi strani pa Rusija poskuša s svojo taktiko. Se niso še poleg glasovi in komentarji o ženevski konferenci, ko je Molotov predlagal konferenco za Evropo. Vsekakor je zanimiv ta preračunan korak sovjetske politike. Zahodni zavezniki se pripravljajo na odgovor na načrte sovjetske note. Vprašanje je, če bodo sprejeli sovjetske vonudlbe. Morda še ni tako pereče to evropsko vprašanje, ker tako Anglija kakor tudi Francijo zaposluje zadnje čase bolj pereče skrbi, čeprav manjšega pomena.

Anglija je srečno zaključila spor z Egiptom in se sporazumela za umik svojih čet iz področja srednjega prekopa. Angleška vojska je

bila ob Suezu 72 let, vendar se je spor zaradi nje začel zaostrevati šele zadnja leta, ko je prišel Egipt do samostojnosti in do večje moči. Sporazum bo veljal tri leta in angleške čete se bodo lahko povrnile na srednjega področje v primeru napada na arabske države ali na Turčijo.

Angleži še tare vprašanje Cipra. Grki vztrajno zahtevajo, da privede Ciper njihovi državi, Angleži pa se na grške zahteve delajo gluhe.

Francijo pa muči poleg notranjih problemov še afriško vprašanje. Agilin Mendès-France se je lotil tudi tega vprašanja in če bo stvar vzel resno v roke, je upati, da bo tudi to žarišče nemirov odstranejno in da bo v Tuniziji zavladal mir. Stvar pa je komplikirana, ker ima tudi tu prste vmes Amerika, ki, če le more, blodi v kalnem. Tako je n. pr. libijski ministrski predsednik, ki se je mudil nekaj časa v Ameriki izjavil, da Eisenhower ljubi Arabce in da je njihov prijatelj. Amerika si pač poskuša najti simpatije med Arabci in izigrati vse ostale vplivne države v Afriki ter prevzeti glavno vlogo.

Obisk etiopskega cesarja Haile Selassia v Jugoslaviji je zaključen. Cesarski cesar je odpotoval v Grčijo, kjer se bo pomudi nekaj dni kot gost grškega kralja Pavla.

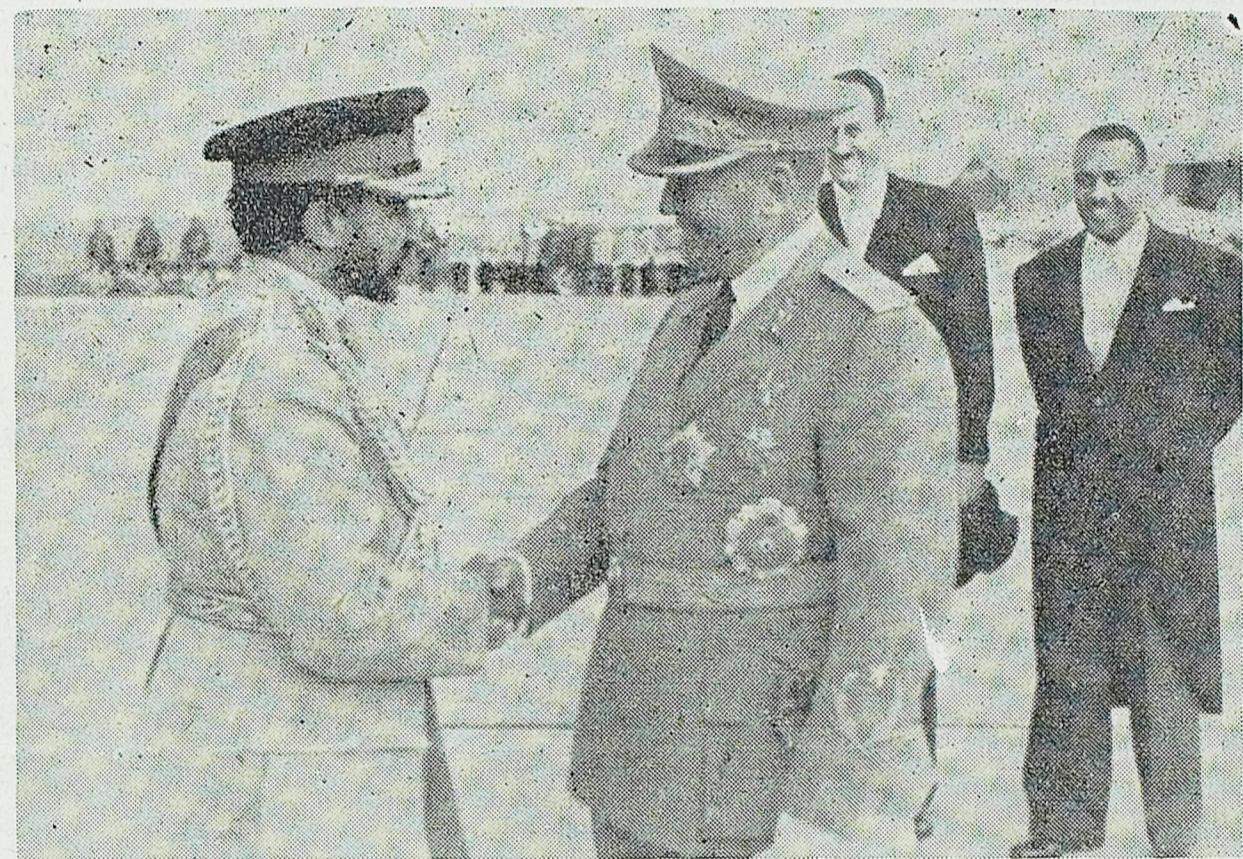
Jugoslovansko ljudstvo je nad vse prisrčno sprejelo etiopskega vladarja in ga pozdravljalo na njegovi poti po Jugoslaviji. Nad vse prisrčno je bilo tudi srečanje med maršalom Titom in predstavnikom upora etiopskega ljudstva proti italijanskemu fašizmu. Izrazili simpatij, ki so jih izrekli raznimi govorniki na svečanostih in sprejemih, priznajo, da je prijateljstvo narodov obh držav res iskreno in pristno, zato pomeni tudi ta obisk velik korak naprej k utrditvi prijateljstvih odnosov med Jugoslavijo in Etiopijo.

Med najvažnejše dogodke med

Obisk etiopskega cesarja Haile Selassia v Jugoslaviji

Obisk etiopskega cesarja Haile Selassia v Jugoslaviji spaša slavnostno kosilo, ki ga je etiopskemu cesarju priredil maršal Tito. V zdravicih, ki sta ju izmenjala oba velika državnika, je prišlo zlasti do izraza prijateljstvo med Jugoslavijo in Etiopijo. Tako maršal Tito kakor tudi cesar Haile Selassie sta najbolj poudarila dejstvo, da medsebojno prijateljstvo sliši na skupni borbi proti fašizmu, pričemer se je etiopski cesar zahvalil Jugoslaviji za podporo v eritrejskem vprašanju,

Med bivanjem v Beogradu je etiopski cesar obiskal razne znamenitosti in njemu na čast so poleg raznih sprejemov priredili posebno predstavo v beograjskem gledališču. Princ Selassie in obe princesi Sable in Sofija Desta so si ogledali razne kulturne in druge znamenitosti.

Predsednik Tito pozdravlja Haile Selassija z dobrdošlico

Glavna nevarnost poplav minila

Po nekaj dneh mrzličnega ozračja in príprav na se večje poplave, so vode Dunave začele porogama upadati. Iz Avstrije so že prejšnji petek sporočili, da je Donava začela upadati približno dva cm na urbo. Ljudje, ki so čakali samo še hujšega, so se oddahnili.

Velikanske mase vode se počasi valijo naprej skozi Čehoslovaško proti Jugoslaviji. Tu so predhodno ukrenili vse potrebno, da bi nevarnost poplav pravočasno zabranili. Pri Bezdanu in Apatinu so povečali in utrdili nasipe Donave v dolžini 8800 metrov. Na ogroženih delih je pomagalo pri utrejovanju nasipa 3000 ljudi. Tako upajo, da ne bo prišlo do večjih poplav, ker so pravočasno utrdili in povečali nasipe.

V Spodnji Avstriji je Donava poplavila 43 krajev, v 61 kraju pa je voda narasla do prvih nadstropij hiš. Izselili so 8.500 ljudi, pod vodo je 5000 hektarjev obdelovalne zemlje, 36 mostov so razdržljene vode popolnoma porušili, 82 pa je nesposobnih za promet.

Veliko škodo so poplave povzročile tudi na Slovaškem in Madžarsku.

Na Madžarskem so vsi predelki na poljih vdolž Donave uničeni. Otrok Szigetközs, v severozahodni Madžarski, ki leži med dve mačkovama Donave in je dolg 40 km je skoro popolnoma pod vodo. Na tisoče prostovoljev pomaga vojski in policiji pri poskuših, da rešijo pred poplavom industrijsko mesto Györ. Nad ogroženim področjem krožijo letala, da bi takoj poročala, če bi se stanje poslabšalo. Vendar je tudi v tem predelu zadnje dni nevarnost minila.

Področje letosnjih poplav se je stalno premikalo vdolž toka reke Donave. Strahote iz Nemčije in Avstrije so se delno ponovile zlasti v Madžarski, v Jugoslaviji pa se moramo zahvaliti le takojšnjemu odločnemu nastopu oblasti, ki je pravočasno poskrbela za »urditev« nasipov, da ni prišlo do večjih poplav, razen v Baranji čeprav je bila nevarnost precejšnja, zlasti prejšnji teden. Zadnje vesti pa že javljajo, da voda upada. Narašča sicer ob spodnjem toku od Novega Sada do Pančeva, kjer je narasla na 9 cm, pa se ni batil hujšega.

Področje letosnjih poplav se je stalno premikalo vdolž toka reke Donave. Strahote iz Nemčije in Avstrije so se delno ponovile zlasti v Madžarski, v Jugoslaviji pa se moramo zahvaliti le takojšnjemu odločnemu nastopu oblasti, ki je pravočasno poskrbela za »urditev« nasipov, da ni prišlo do večjih poplav, razen v Baranji čeprav je bila nevarnost precejšnja, zlasti prejšnji teden. Zadnje vesti pa že javljajo, da voda upada. Narašča sicer ob spodnjem toku od Novega Sada do Pančeva, kjer je narasla na 9 cm, pa se ni batil hujšega.

Tako bo zaključeno eno od najbolj tragičnih letosnjih obdobjev devja, ki je terjalo velikanske žrtve: več sto mrtvih, na tisoče ljudi pa je ostalo brez strehe, poleg tega pa je škoda narasla v milijarde.

Na zemunskem letališču so v čast etiopskega cesarja priredili vojaško parado, ki jo je cesar gledal v velikem zamudanju in je na koncu izrazil, da so čete naravile nanj močan vtis. Isti dan je cesar praznoval svoj 62. rojstni dan in je ob tej priliki priredil slavnostni sprejem in na njem je spet prišlo do izraza prijateljstvo obh držav, ki ju veže zgodovina borbe proti agresorju. Maršal Tito pa je v čestitki med drugim dejal, da etiopski cesar in njegova država lahko vedno računa na našo nesebično pomoč.

Zadnji del obiska etiopskega cesarja je potekel na Brionih. Tam se je razgovarjal z mačalom Titom o zadevah, ki se tičejo koristi obh držav, sprejel je še delegacijo dečavnega kolektiva Litostroja in tovarne Rade Končar iz Zagreba.

Iz Brionov je cesar v spremstvu maršala Tita krenil na Galebu proti Splitu, kjer se je poslovil od Maršala in drugih naših predstavnikov. Ob koncu obiska je bilo izданo uradno poročilo, ki pravi med drugim, da so med obiskom etiopskega cesarja prišle iz izraza globoke prijateljske vezi in tesni stiki med obema državama. V razgovorih, ki sta jih imela Tito in Haile Selassie na Brionih je bila ugotovljena popolna istovetnost glede vseh obravnavanih vprašanj. Sklenili so, da se bo povečalo in razširilo sodelovanje med obema državama na vseh področjih, posebno na pospodbarskem in kulturnem, poslanstvu v Adis Abebi in Beogradu pa bo bista povisani v ambasadi.

Na tiskovni konferenci se je cesar Haile Selassie zahvalil za izredno topel in iskren sprejem ter je poudaril, da so osebni stiki med državniki važen činitelj v zvezah med državami, ki dajejo možnost za izmenjavo mnenj in za neposredno medsebojno spoznavanje.

Iz Splita je etiopski cesar krenil na otok Krk, koder so ga spremljale na poti naše vojne ladje. V Grčijo je cesar prispel 28. julija.

OKROG 100.000 LJUDI na veličastni proslavi v Črnomelju

NORMALIZACIJA ODNOSOV TER SVOBODNO KULTURNO IN GOSPODARSKO ŽIVLJENJE SLOVENCEV — POGOJI KOMROMISNE REŠITVE
TOV. B. KRAIGHER O REŠITVI TRŽAŠKEGA VPRAŠANJA

Velikanska množica ljudi je prišla iz vseh krajev Slovenije na osrednjem proslavo Dneva vstaje slovenskega naroda v Črnomelju.

Ob 9. uri predpoldne je bila v prosvetnem domu slavnostna seja Ljudske skupštine LRS, ki jo je začel predsednik Miha Marinko. Dr. Marijan Brecelj, ki je za njim sprengovoril, je orisal pomen 22. julija za slovensko ljudstvo ter opisal razvoj ljudske oblasti na osvobojenem ozemlju med NOB in razvoj socialistične demokracije v povojskih letih.

Nekaj po 10. uri se je začelo v Zlebu pri Črnomelju veliko politično zborovanje. Na častni tribuni so se zbrali politični predstavniki LRS, gostje iz Hrvatske in predstavniki JLA.

Na zborovanju je govoril predsednik Izvršnega sveta Slovenije Boris Kraigher o pomenu borbe slovenskega naroda za njegovo državnost v okviru skupne borbe vseh jugoslovenskih narodov, o zgraditvi države v povojskih letih ter o graditvi socializma. Obširno je govoril tudi o sedanji fazi reševanja tržaškega vprašanja. Najprej je omenil vlogo reakcionarnih sil v letu osvoboditve, ko so vsi od Stalina pa do najmanjšega italijanskega iridentista pomagali, da je v Trstu in glede Trsta zmaga kontrarevolucija. Jugoslavija je bila tedaj izpostavljena zaradi Stalinove politike, da si ob razdelitvi interesnih sfer zagotovi vpliv v Nemčiji, pritisku, vojaški grožnji in se je njeni vojski moralna umakniti iz Trsta. Začelo se je razplohovanje spora med Italijo in Jugoslavijo, zaostrevali so se medsebojni odnosi. Po zaslugi prav stanski politike je v juniju 1945. leta v Trstu zmaga kontrarevolucija.

Če se danes Nova Jugoslavija poskuša sporazumeti z Italijo na bazi delitve STO, se ona s tem prav nič ne odreka niti svojim pravicam na ta teritorij niti svojim načelom dosledne borbe za samostojnost in neodvisnost ter doslednemu načelu nevmešavanja v notranje zadeve tujih dežel. To je samo trenutno edino realna pot, ki more na tem področju ustvariti pogoje nemotenega razvoja naprednih demokratičnih miroljubnih sil, ki more ljudskim množicam teh področij omogočiti svobodno borbo za uveljavljanje svojih moči, svobodno borbo za utrijevanje sil napredka, miru in demokracije.

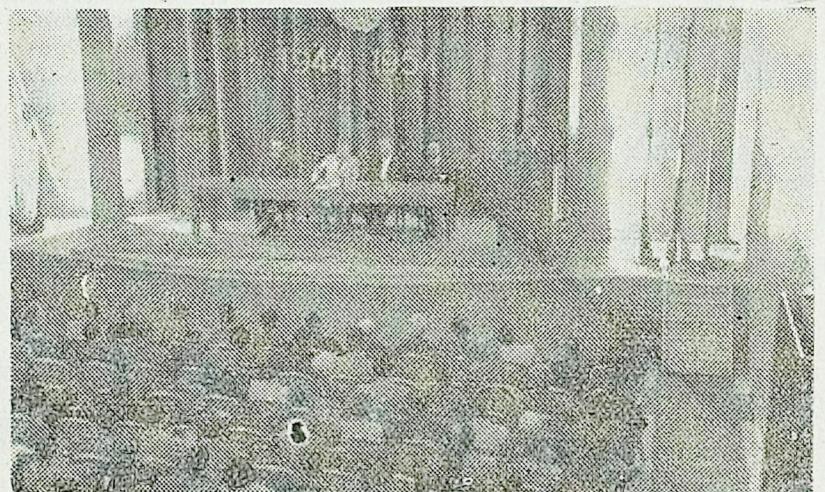
To pa seveda samo pod pogojem, da uspe takšna rešitev tržaškega vprašanja, ki bo omogočila razvijanje normalnih dobrih sosedskih odnosov med Jugoslavijo in Italijo. Brž ko bo kompromisna rešitev bila takšna, da bi dajala hrano iridentističnim, šovinističnim, imperialističnim tendenciam italijanske reakcije in čim bi bila rešitev takšna da ne bi dajala zadostne garančije za demokratičen razvoj, za svobodno udejstvovanje ljudskih množic na tem področju in za svobodno kulturno in gospodarsko življenje slovenskega naroda na tem področju, potem bi takšen kompromis seveda niti ne bi bil kompromis, ampak bi bil diktat proti svobodni državi, bi bil diktat, ki ne bi bil v skladu z osnovnim načelom politike jugoslovenskih narodov, z osnovnim načelom ki je postala eno osnovnih točk »magnae cartae« jugoslovenskih narodov, načelom popolnega priznavanja neodvisnosti in suverenosti nove Titove Jugoslavije ter njene enakopravnosti z drugimi deželami.

Ko je tov. Kraigher omenil Vidalijevsko kričanje, ko v Trstu vpijejo o izdajstvu nove Jugoslavije, je dejal, da jim z mirno vestjo lahko odgovorimo, da njihovo kričanje dobro razumemo, saj smo na lastnem primeru leta 1948 občutili, da jim ne gre za mir, ampak, da jim je edini smoter ustvarjati zmedo in nejasen položaj ter situacijo, v kateri lahko v kalnem ribarijo razni imperialisti.

Kompromisna rešitev tržaškega vprašanja pomeni za jugoslovenske narode resničen prispevek, resnično žrtev za utrijevanje miru v svetu. Jugoslovenski narodi s tem kompromisom začasno prepustajo daljnješi bodočnosti reševanje vprašanj, ki so

življenske važnosti za naše narode. Drugi partner — italijanski narod s tem kompromisom ničesar ne žrtvuje — tam žrtvuje samo imperialisti nekaj svojih zahtev, do katerih nimajo nobenih pravic. Če mi kljub temu pristajamo na žrtve, s tem dokazujemo odločnost napraviti vse, da zagotovimo mir, in svojo globoko vero v zmago resnice in pravice, ki mora v bližnji bodočnosti začeti svojo znagovito pot tudi v Italiji, ker verujemo v te napredne sile, ker verujemo v socialistično bodočnost Italije, smo pripravljeni na začasne žrtve in zato tudi na kompromis.

Tudi za prebivalce cone A je ta kompromis koristen, ker jih odpira nove perspektive razvoja naprednih socialističnih sil v tem delu Evrope. Zadrževanje v nedogled današnjega stanja močno otežuje razvoj naprednih sil, samo današnja nemogoča situacija v cone A dopušča, da zavaja tržaški proletariat v nacionaliz-

Pogled na predsedstvo Ljudske skupštine med govorom tov. dr. Marijana Brecelja ob 10-letnici 1. zasedanja SNOS

stično, šovinistično borbo in v službo najnesramnejšim predstavnikom italijanskega fašizma in imperializma. Samo ta situacija, samo ta šovinistična zameglenost današnjih Tržačanov dopušča, da more Vidali skriti pod parolo borbe za STO svojo službo italijanskemu imperializmu.

Tako organizira stavko — ne morda proti prihodu Italije v Trst, ampak proti prepričanju Kopra Jugoslavije. Kje je tu še kaka doslednost? Kako je mogoče, da tako očitni prevari nasede tržaški proletariat? Samo zato je to mogoče, ker nejasna situacija Trsta meglji jasnosti socialistične perspektive. Samo zato Togliattijevi in Nennijevi komunisti v sami Italiji danes ne vodijo dosledne socialistične politike, ampak v vpričanju Trsta tekmujejo z italijanskim imperializmom pri razpihanju šovinizma in nacionalizma.

Kompromis bo resno preprečil možnost takih prevar in bistveno pripomogel delovnemu ljudstvu Italije, da najde pravo smer svoje borce. Tudi to je eden bistvenih razlogov, zakaj smo danes za kompromis, dokler je ta seveda v mojah, ki jamčijo takšno perspektivo.

Temu osnovnemu načelu socialistične zunanje politike, ki je v NOB postala last širokih delovnih innožic jugoslovenskih narodov smo torej tudi v vpričanju Trsta ostali zvesti. Tako kot smo se za neodvis-

nost, suverenost in enakopravnost Jugoslavije borili pod najtežjimi pogojih med NOB, tako bomo znali tudi boditi to načelo socialistične zunanje politike braniti z vsemi svojimi silami in pripravljeni smo na vse težave v premagovanju ovir na tej poti tudi v bodočnosti.

Ne samo domačine, tudi tuje prevzame »modrost« ljudi, ki so pomagali pri »slavni« razmejitveni črti med Jugoslavijo in Italijo pri Novi Gorici in v Brdih. Ni ga novinarja, ki ne bi te »modrosti« opazil že ob prvih korakih, ko pride v ta kraj. Črta, ki se kot strupena kača vije trav sredi rodovitnega polja, trga večji del Gorice od svojega zaledja in se pri solkanskem mostu speinja proti vrhu Sabotina, je odmev diplomatsko-politične tragikomedije zavezniških režiserjev. S to črto so se Anglo-Američani kruto poigrali s svojim zaveznikom, in še bolj kruko zaprli tik pred nosom izhodna vrata več kot 10.000 ljudi Goriških Brd.

Prva leta so Brici še vedno pričakovali (pričakujejo in zahtevajo tudi danes!), da bodo vsaj deloma popravili mejo na tistih točkah, ki povzročajo največ gospodarskih težav. Natančno pa je, da ne morejo živeti tako stinsnjeni in odrezani od zaledja. Da bi vsaj deloma olajšali nevzdržno stanje pomanjkanja glavne prometne veze z Novo Gorico, so sklenili, da bodo v Dobrovem, ki je nekako središče Brd ustanovili novo središče. Z Dobrovege se razpletajo ceste v pet smeri in v glavnem povezujejo vsa Brda.

Dobrovo ima kot večja kmečka vas vse pogoje, da se razvije v središče Goriških Brd. Tu je že danes veliko več ljudi, kot jih je bilo pred vojno. V vas so prišli zdravniki, zebotehniki, učitelji, profesorji, medicinske sestre, lekarne, uslužbenici občine in drugi. Nastala je stiska za stanovanja. Novodoše so Brici sprejeli v svoje skromne hišice in se sami malo stisnuli. To je samo trenutna rešitev. Občinski LO je pri okrajnem investicijskem skladu izposoval 40 milijonov dinarjev krediti za začetek gradnje večje zgradbe, ki bo služila za stanovanje sedmim družinam, v pritličju bodo trgovine za tekstil in drugo blago in skladische Grosističnega trgovskega podjetja. Poudariti je treba, da v Brdih

do sedaj še nimajo nobene tekstilne in galerijske trgovine. Celo po klobuh morajo hoditi v Novo Gorico. Uredili bodo tudi sodobno mesnico in zgradili valjčni mlin.

Pod dobrovškim gradom so začeli graditi veliko poslopje zadržunje vinski kleti, ki bo lahko sprejela 300 vagonov vina. To bo ena najsodobnejših vinskih kleti v Evropi. Za gradnjo je določenih 618 milijonov dinarjev kredita. Letos bodo od teh porabili 115 milijonov dinarjev.

Pri gradnji kleti in stanovanjske zgradbe bo zaposlenih okrog 200 delavcev. Za te bo gradbeno podjetje zgradilo zasilne barake. Morebiti bi bila veliko boljša rešitev, če bi podjetje namesto barak zgradilo večji stanovanjski blok in ga po končanih delih prepustilo občini proti primerni odškodnosti.

Letos bodo zaključili z elektrifikacijo vasi. Luč bo zasvetila na Pristavi, v Bregu, v Slavčah in Krasnem. V Slavčah in v Višnjeviku bo sedem družin zgradilo domove, ki so bili požgani v NOB. Za to so dobili 3 milijone dinarjev.

Resno je v Brdih vpričanje vzdrževanja šolskih zgradb. Vse šole so stare in zahtevajo večjih popravil. Samo za zasilno ureditev bi potrebovali okrog 5 milijonov dinarjev. Delna rešitev tega vpričanja bi bila v združitvi eno v večoddelne šole. Lahko bi združili šolo v Fojani s Hruščljem, šolo v Vipolžah s kozansko, itd. V Dobrovem pa je vedno boli nujna potreba gradnje nove gimnazije.

Letos kaže v Brdih dobra vinska letina. Neugodno deževno in soporno vreme pa zahteva večkratno škopljajanje in žveplanje. Breske so

Strokovna izobrazba in zaposlitev mladine na Koprskem

Naraščajoče potrebe dobrega strokovnega kadra v tovarnah, v rudnikih, v trgovsko-gostinske stroki, v bolnicah in raznih podjetjih, postavljajo pred mladino vprašanje njene sposobne in strokovne izobrazbe. Brez dobrih temeljev ni mogoče zgraditi trdne stavbe, prav tako ne more mlad človek brez dobre strokovne priprave dobro opravljati svojega poklicnega dela.

V naših časopisih dnevno beremo oglase raznih podjetij, ustanov in zadrug, ki povprašujejo po strokovno dobro podkovanih delavcih. Posredovalnica za delo pri okrajnem ljudskem odboru v Kopru ne more ustreči vsem zahtevam po vajencih v trgovski, gostinski, zidarski, tesarski, teraserški in drugih strokah. Res, da je pri posredovalnici prijavljenih večje število vajencev, ki bi se radi izučili poklica, toda včina teh bi se rada izučila za avtomehaničarje. Malo je tistih, ki bi se radi izučili za ključavnica, kovača ali kleparja. Da bi se izučili za čevljarja, tapetnika, dimnikarja, kuharja in podobnih poklicev, menita še na misel ne pride nobenemu. In vendar je tudi po naših vseh velika potreba po teh obrtnikih. Znano je, da celo večje vasi nimajo kovača, kolarja, čevljarja, mizarja in podobno. In vendar vas brez teh rokodelcev ne more naprej. Koliko časa zamudijo ljudje na podeželju same s tem, da nosijo v mesta popravljati razno orodje, čevlje in druge. Ko bi ljudje sami poskrbeli, da bi se mladi vaščani izučili v teh poklicih, bi jim to zelo olajšalo delo.

Je pa še drugo vpričanje, ki zahteva resnega premisleka. Zadnje čase je uprava Rudnika črnega premoga v Sečovljah objavila oglas v katerem piše, da rabi 20 učencev za triletno rudarsko šolo. Zanimivo je, da se ni prijavilo zadostno število vajencev. To bi morali dobra premisli mladinci iz Kort, Šmarj in Sečovlj, ko se jih s tem razpisom nudi tako lepa priložnost, da se brezplačno izšola in postanejo kvalificirani rudarji.

Nerazumljivo pa je nezanimanje naših kmetijskih zadrug in prav tako mladine same za strokovno izobrazbo kmečke mladine. Ko so pozvali, naj bi vsaka kmetijska zadruga poslala vsaj enega učenca v eno

nerazumljivo pa je nezanimanje naših kmetijskih zadrug in prav tako mladine same za strokovno izobrazbo kmečke mladine. Ko so pozvali, naj bi vsaka kmetijska zadruga poslala vsaj enega učenca v eno

milovnikov čez vrhovelski prelaz v Soško dolino. To vpričanje pa bodo morali rešiti prej ali sicer. Pa ne Brici, temveč ...

Zločin je, zločin, ki terja poprave 10.000 prebivalcem so vzel glavno premetno zvezo. Vseh teh deset tisoč ljudi trpi že celih devet let, ali 3300 dni, medtem ko se tisti, ki so to trpljenje pouzdročili, vozijo z avtomobili in ne vedo, kako bi zapravljali čas in denar. Če je kje krivica, ki krči po poravnavi, ali pa po maščevanju, je tu. Ni je treba iskati v aktih in listinah diplomatov. Krivica je živo zarisan na obrazih nekaj veselih Bricev, ki so danes nagubani in zaskrbljeni, da jih skoraj ne spoznajo več.

Ce je »diplomatoma«, ni vseeno Bricem 30 ali nekako 6 km poti v Goricu. Zato je tudi naša dolžnost, da poštene in delavne Brice — javno podpremo v njihovi več kot upravičeni zahtevi: Vrnite nam pot pod Sabotinom!!!

P. O.

Gimnazije v Dobrovem

Dosedanji uspehi opravičujejo nadaljnji razvoj Gledališča Slovenskega Primorja

Gledališče Slovenskega Primorja je konec junija zaključilo svojo četrto sezono. Uredništvo »Slovenskega Jadrana« me je prosilo, da napišem nekaj vrstic o nekaterih bistvenih stvareh gledališča in o pravkar zaključeni sezoni.

Najprej nekaj števil: GSP je v sezoni 1953—54 postavilo na oder šest novitetov in tri ponovitve. Uprizorili smo 107 predstav, od katerih sta največ predstav dobila goriški in postojanski okraj. Povprečno najboljši obisk na eno predstavo smo imeli v tolminskem okraju, potem v sežanskem okraju. Povprečno najslabši obisk smo imeli na Notranjskem, na Rakenu in v Cerknici so se v primeri z obiski v sezoni 1952—53 dvignili za 10% in je povprečje 305 gledalcev na eno predstavo. V sezoni 1952—53 je GSP uprizorilo 101 predstavo, od tega 4 v Ljubljani in 2 v Celju, v sezoni 1953—54 pa smo uprizorili, kot že povedano, 107 predstav, in sicer vse v okrajih Slovenskega Primorja. Največkrat in to 24 smo uprizorili Nušičevega »Pokojnika«, ki je bil tudi razmeroma najbolje sprejet. Sledi Schillerjeva meščanska tragedija »Kavarstvo in ljubezen«. Pri ljudeh, vsaj v pretežno kmečkih predelih je bila morda najslabše sprejeta moderna francoška komedija M. G. Samvajona: »13 jih bo«, uprizoritev samo pa je gledališka kritika ocenila zelo pozitivno. GSP je sodelovalo na vseh večjih prireditvah Slovenskega Primorja. Tako smo priredili devetdnevno turnejo po Goriškem ob proslavi ustanitve primorskih brigad NOV na Okroglici in štiridnevno turnejo po Krasu v Kosovelovem tednu. Gledališče se je odzvalo vabilom k sodelovanju pri proslavah občinskih praznikov in Postojnskega tedna. Tako smo igrali v Braniku, v Ajdovščini, v Postojni in drugod. Morda ne bo odevč, če še povev, da smo prevozili 4000 km.

Sezono 1953—54 smo pričeli, ko smo še imeli nekaj denarja od daru Vladimira Dediča, ob novem letu 1954 pa smo se znašli v izredno težkih finančnih zagati in je le malo manjkallo pa bi ne zaprli hišnih vrat, ker pa hiše nimamo, bi se raztepli in likvidirali našo lepo, v Slovenskem Primorju največjo kulturno ustanovo. Upravi GSP je bilo

krajni ljudski odbori Slovenskega Primorja morali imeti v našem organu — svoje zaupnike. Nekateri naši člani so se temu protivili, vendar smo potem zastopnikom le dali posvetovalni glas. Razvoj pa je šel svojo pot in postal moj je jasno, da samoupravljanje v tej obliki ne more biti osnova za nadaljnje delo. Upravni odbor, ki je bil sestavljen izključno iz ljudi GSP, je pričel postajati tudi operativni organ, vez preko upravnika do oblasti in družbe je bila nezadostna, vsa vprašanja v zvezi GSP so se nujno reševala kot notranja — zaprti vprašanja, zastopniki iz okrajev kot posvetovalni organi niso prišli do izraza in s tem v zvezi je jasno tudi finančno vprašanje — vztrajalo slej kot prej kot izključno notranje vprašanje, vse bolj očitno pa je postajalo, da bi družbeni or-

peljala do nekaterih odklonov, pokazala pa je tudi na nekatere pomajkljivosti v statutu, 3. maja je bil predlog o statutu izglasovan in sedaj OLO Postojna pripravlja odločbo v tem smislu. Gledališči svet je pričel z delom, gledališče je prešlo na družbeno upravljanje.

Gledališči svet je že sprejel nekatere skele, med drugimi, da se preselimo v Novo Gorico, kjer naj bi do zgraditve kulturnega doma imeli začasne predstave v adaptirani klini dvoran v Solkanu. To je izredno važen sklep, ker delovni pogoji v Postojni ne odgovarajo poslanstvu poklicne gledališke ustanove. Na te pogoje je uprava GSP stalno opozarjala in sama iskala primerne rešitve. Mi smo že lansko leto o tem veliko govorili in pisali. Rekli smo, da bo zaradi pogojev v Postojni vsa stvar šla raskovo pot, zanimivo pa je pri vsej tej akciji v naši strani to, da sama občina v Postojni ni storila niti

(Nadaljevanje na 11. strani)

Iz I. dejanja Nušičeve veseloigre »Pokojnik«

gani morali sodočati tudi pri repertoarni politiki, pri operativnem planu in končno tudi pri personalni politiki, ki je nujno vezana na finančno bazo. Tu so se pričela pojavljati še vprašanja odnosov do posameznih organov — s tem v zvezi disciplina in drugo. Letos februarja je bil v Ljubljani na Svetu za prosveto in kulturo LRS sestanek z zastopniki iz okrajev. Tega sestanka se je udeležil tudi Ivan Lesar, tajnik republiškega odbora našega sindikata. Na tem sestanku je Tolmin zavzel, vsaj v finančni podpori odlikomilno stališče. Diskusija pa je nakazala vrsto stvari in vse bolj mi je postal jasno, da bo treba predvsem preiti na družbeno upravljanje in s tem v zvezi spraviti v rešitev vsa odprta vprašanja v GSP. Vsak dan je porajal nove stvari, staro nerešeno vprašanja pa so dobivala naravnost grožč značaj. Prišel sem do zaključka, da mora naše gledališče dobiti upravni organ — gledališči svet, ki je sestavljen iz osmih zastopnikov okrajev Slovenskega Primorja oz. treh voljenih članov GSP in dveh postavljenih članov GSP. Gledališčemu svetu je v pomoč strokovni organ — umetniški svet.

Izvršni organ in organ, ki pov sod zastopa pred družbo in oblastjo gledališča je upravnik GSP. Člani gledališčega sveta kot posamezniki nimajo operativne moči. Predsednik gledališčega sveta ne more biti v službenem odnosu z gledališčem, pač pa mora biti na sedežu gledališča, tajnik gledališčega sveta pa mora biti v službenem odnosu z gledališčem. V tem smislu sem izdelal pravila in jih dat v razpravo. Predstavniki kulturno-prosvesnih organov pri primorskih okrajih, republiški svet za prosveto in kulturo, republiški in okrajni sindikalni forumi so predložena pravila načeloma odobrili le nekaterim članom GSP mnogi člani niso bili povoljni. Zamje so bili sporni členi, kot da bi zastopniki iz okrajev meli v gledališčem svetu večno, da predsednik GS ne bi bil s službenem odnosu z GS, da bi upravnik, ne glede, da le on podpisuje za zavod, imel v rokah vso izvršno oblast itd. Diskusija je pri-

Filmi, ki jih La Red (Mreža) bomo videli:

zažive pred našimi očmi, tako da skoraj zasečijo ljudi. Kamera jim je v sprehodnih rokah Figuerovega učenca, Alexa Philipsa dala moč, da nam brez besed pripovedujejo o trdem življenju in nežnih čustvih.

Spregoroviti pa moramo obenem še o glavnih igralki, Italijanki Rossani Podest. Rossane prej ni nihče poznal. Prvi jo je opazil Pabst, ki ji je dal majhno vlogo v Hiši molka. Prav v tej vlogi pa je zbulila pozornost Emilia Fernandesa. Polet v Mehikanci je bil prvi korak na poti k slavi. Toda ta je ni prevzela, ostala je isto preprosto dekle, kakršna je bila s sedemnajstimi leti, ko je prvič stopila pred kamero. Upajmo, da se ji nikoli ne bo treba ponizevati za naklonjenost režiserjev in publike, ampak da nam bo odigrala še veliko takih vlog, kakršna je bila ta.

Rossana Podestā se kot Nauzikaja v »Odisieji« ne drži takratne mode. Stari Homer namreč pravi, da je ni zakrivala nobena tančica.

MEDNARODNA RAZSTAVA OTROŠKIH RISB V ZAGREBU: Letos bo mednarodna razstava otroških risb v Zagrebu končec avgusta. Iz Zuericha so že poslali 500 risb iz 20 držav. Risbe so last Švicarskega pedagoškega inštituta.

Puščoba v podeželskem osnovnem šolstvu anglo-ameriškega področja

Zaenkrat se omejimo samo na podeželske osnovine šole in to zato, ker omenijo le-te za znaten odstotek mladine zaključno šolsko izobrazbo ali edino vzgojno-poučno ustavno. Začnimo pri šolskih stavbah, pri onih, novih, značilno visokopričnih poslopijih, zgrajenih pod ZVU, ki napravljajo na nepočeno oko vtis, da odgovarjajo na logi sodobne šole: higieno-zdravstvenim in vzgojno-poučnim zahtevam. Šolski sluga, ki je deležen stanovanja v šoli, skrbi za snago in red. Vse prav. Toda značilno je, da v teh stavbah ni stanovanja vsaj za vodilno učiteljsko moč. Tudi manjšajo potrebnia učila in ponazorila — spet značilno — razumevanje in skrb za primerno ureditev nepočedne bližine šole: šolskega vrtu in še kaj več. Moderna vzgoja upošteva pri določitvi prostora za šolsko poslopje po možnosti dva čintitelja: prirodo in mir. Priroda, ki smo z njo tako povezani, naj pomaga neposredno in posredno izoblikovati bitje, ki na vsako akcijo bolj ali manj reagirajo.

Zato ni le omalovaževanje in ironija, marveč tudi kričeče nasprotje vzgoji, če je učitelj na svojem službenem mestu podoben kukavici, ki nikjer ne obsedi, in vsak dan le toliko ur, da izpolni urnik. Ze samo to dejstvo razgalja vso praznino naše šole in ni čudno, če starejši in tudi nekateri mlajši učitelji te odnose ostro kritizirajo, češ da jih je pred ljudstvom sram. Nihov čut dolžnosti in odgovornosti do svojega naroda se takemu dñinastvu upira. Pritožujejo se, ker ni med šolo in domom nobenih vezi, večkrat niti navadnega medsebojnega poznanja. So primeri, ko v vasi niti ne vedo, koliko je učiteljev, še manj pa kakšnega spola so. Odnesi staršev do šole ne morejo biti na ta način drugačni kot so: hladni, brez ugleda, spoštovanja, zanimanja. Takšni so, se razume, tudi odnos ostrom.

Kako pa občuti odsotnost všakega vzgojiteljskega kadra še le v celoti! Kako naj je takšna šola dejansko ljudska ali šola, ki se v svojem vestransko prosvetno udejstvuje in jo zato ljudstvo v svoji sredli tudi čuti! Namesto tega veje iz naše šole puščoba v vomi na prosvetni trohobi. Naš človek se težko bori za svoj obstanek, bori se na svoji skopi zemlje kot ve in zna. Le svoji pridnosti in vztrajnosti se ima zahvaliti, če izvabi iz zemlje pogoste za gol obstanek. On dobro čuti, koliko mu še manjka do bolj umetna kmetovanja. Ljudska šola bi mu mogla v tem mnogo pomagati. Predvsem naj bi imela šola v ta namen vzoren šolski vrt ne le za zgled, kako naj se uredi dom, ampak tudi, da se mladina seznaní z zemljo in tajno rastlinskega življenja in dobi osnovne pojme o njihovi pravilni gojitvi ter se tako čim bolj z razumom in srcem naveže na rodno zemljo.

Puščoba je močno prepojila naše (Nadaljevanje na 9. strani)

Kulturalna kronika

SPLITSKE LETNE IGRE. Te prireditve ne bodo imeli festivalskega značaja pač pa bodo pomenile dejansko le nadaljevanje gledališke sezone tudi čez poletje. Igre so se začele 15. julija z uprizoritvijo »Era z onega sveta«. Posebno zanimivo bodo igre na morju pod Marjanom. Oder naj bi bil iz vodnih zaves, na njem pa bodo nastopila baletna šola Ana Roje in Oskarja Harmoša, črnski ansambel iz Afrike, naš ansambel ljudskih plesov ter več plesalcev iz Ljubljane, Zagreba in Beograda.

FRANCOSKI PEVCI IN PLESALCI V BEOGRADU. V Beograd je prispeva skupina francoskih studentov, ki bodo imeli v Beogradu dva koncerta narodnih pesmi in plesov. Francozi bodo nato obiskali še nekatera hrvaška mesta.

JUGOSLOVANSKA GRAFIKA V HAGENU. V Hagenu v Westfaliji so odprli razstavo jugoslovanske grafike. Razstavlajo okrog sto del naših mojstrov. Nemška umetniška kritika je sprejela jugoslovansko grafiko z velikim zanimanjem. Iz Hagenova bodo razstavo naše grafike prenesli tudi v druga nemška mesta.

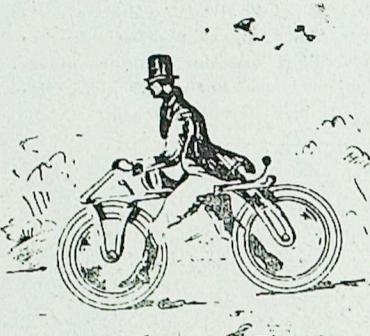
ZELEZNICARSKI PEVSKI ZBOR IZ KOELNA. Društvo Vinko Jedinj v Zagrebu je sprejelo pevski zbor iz Kealna, ki ga v glavnem sestavljajo železniški uslužbeni in delavci. Zbor šteje 65 pevcev in je bil ustanovljen že 1907. leta. V nedeljo je zbor imel koncert v Zagrebu. Nastopili pa bodo tudi v Lovranu.

KRONIKA — ČASOPIS ZA SLOV. ZGODOVINO. Te dni je izšla 1. štev. II. letnika časopisa za slovensko krajevno zgodovino. Vsebinsko in po opremi je enako bogata kot številke prvega letnika. Na prvem mestu so objavljeni Regentovi Utrinki z neobjavljenimi spominov, ki so vžen donesek k zgodovini delavskega gibanja v Trstu.

Divja narava, skale in morško obrežje

Nekaj zanimivosti iz razvoja kolesa

Bilo je lepega dne leta 1817., ko po ozki ulici nemškega mesta Karlsruhe krčje tekla skupina mestnih potepinčkov za smešnim, štorastim predmetom: dve kolesi v lesnem okviru. Na oblazinjenem sedlu je sedel v oguljeni zeleni gozdarski uniformi mož, ki je to svojestrveno vozilo vodil z posebno krmilno palico. S svojimi dolgimi nogami se je odvral od tal in se tako premikal dalje. Ta mož je bil Karel von Dreis, izumitelj kolesa.

Dreisovo kolo si v začetku ni pridobilo kdo ve koliko ljubiteljev. Saj si lahko predstavljamo, kakšne ceste so bile tedaj in da leseno kolo s trojno težo današnjega kolesa, brez peres v sedlu in gumijevih plasčev prav gotovo ni nudilo posebnih užitkov.

V letu 1853 se pojavi kolo s stopalnikom, z zavoro in s prvim skromnim poskusom za sedlo s peresi. Toda tudi ta kolesa se niso mogla uveljaviti. Zakaj ne, nam pojasni prav dobro angleški vzdevek zanje »boneshaker«, po naše stresalec kosti. Angleži so se soloh zelo trudili za nadaljnji razvoj koles, ker so hoteli z njihovo pomočjo hitreje prići iz kraja v kraj. O prestavah s pomočjo zobčanika in verige takrat še niso imeli nojima. Kolo so poganjali z ročico, pritrjeno na osi sprednjega kolesa. Kolikokrat se je zavrtelo ročica, le tolilikorat se je zavrtelo kolo. V naslednjih letih so si zelo prizadevali, kako bi povečali hitrost. Iz teh prizadevanj je nastalo kolo, ki je imelo prav semešno obliko. Spoznali so namreč, da se doseže večja hitrost s kolesom, ki ima velik premer, poleg tega pa veliko kolo laže prenese slabu cesto.

Puščoba v podeželskem osnovnem šolstvu anglo-ameriškega področja

(Nadaljevanje z 8. strani)

Izma in kot takšne nesodobne, neživiljenjske in protljudske. Zato tudi šolske prireditev in razstave ne pomenujo nič več kot to in so — kot je dejal nekdo iz vrst šolnikov — le pobeljeni grobovi. Saj gre pri njih vse po enakem vzorcu in vsebinskem sorodstvu, vse je mehanično naučeno in prikrojeno na trenutni efekt. Nikjer duhovne čvrstine in globine, nikjer občutja povezane ljubezni do domovine, nikjer prvi utrinkov narodnega ponosa in zavesti, niti verne slike dospetega materialnega uspeha.

Takšna so dejstva o našem podeželskem šolstvu, te žrtve sistema, ki vreži na vse delovno ljudstvo, a še najbolj na nas. Vsi smo žrtve političnega sistema na tem ozemlju, mladina, starši, učiteljstvo. Šolska politika se kot njen zvesti hlapac boji našega napredka in se poslužuje vseh metod, da napredno misel in težje čimborj zavre. Čim manj tem bolje. Čim bolj lagodno, površno, mehanično in čim dlje od objektivnega spoznavanja življenja in sveta. Skrbno in dosledno pa si ta (kapitalistični) sistem prizadeva, da prepaja naše šolske ustanove s svojimi ideali.

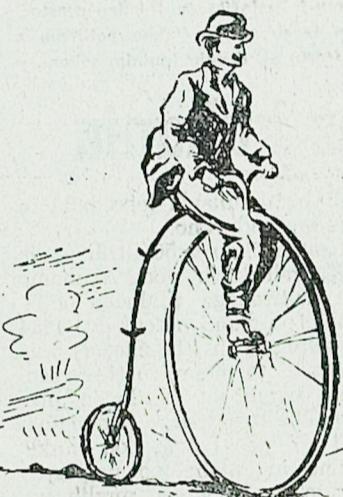
Zavedamo se, da ne moremo od kapitalističnega družbenega sistema pričakovati, da bi ščitil ljudske interese, še manj pa od italijskega imperializma, da bi se zavzemal za našo narodne interese. Prav zato pa mora biti naša dejavnost, pa naj zavzememo takšen ali drugačen socialen položaj, toliko večja in bolj smotrna. V koliko to čutimo in se zavedamo svojih lastnih nedostatkov in pomanjkljivosti v tej dejavnosti — to postavko naj bi temeljito pretreslo zlasti učiteljstvo — v toliko smo — in spet: predvsem podeželski šolski prosvetni delavci — moralno dolžni delovati kot resnično napredni prosvetni delavci, v nasprotnem pa nas bo zgodovinski razvoj zaznamoval za oportunistične kruhoborce.

In res, leta 1880 smo dobili tako imenovano visoko kolo.

Kolesa i nokvir so že iz kovine, razvrstitev špic na obroču je še danes ista. Drugo kolo je bilo le v oporo velikemu kolesu. Sedlo je moralo biti visoko pritrjeno, ker sicer bi se z nogami ne doseglo ročice. Zaradi tega je ležalo težišče kolesa čisto sprejed in ubogi kolesar se je že pri majhnem klančku prevrnul na glavo. Izumitelji pa niso mirovali: iztuhtali so, da je možno namestiti sedlo niže in pri tem so iznašli prestavo. Okrog leta 1890 se pojavi nizko kolo, kakršno je po obliki v glavnem še danes. Anglež Lawson je bil tisti, ki je stavljal kolo z enakimi kolesi in s pedali v sredini. To kolo je bilo resnično uporabno in nastopilo je svojo zmagoslavno pot po svetu.

Razume se, da tudi sedaj kolo še vedno ni bilo popolno. Mnogokaj je čakalo na izpopolnitve, zlasti kolesa, ki so bila ovita v konopne vrvi, prepojene s katranom. Stresljaji so bili še vedno siloviti, čeprav so za sedla že uporabljali dobra presa. Malenkostno izboljšavo so dosegli z gumijevimi obroči.

Zivoodzdravnik John Dunlop iz Belfasta je v letu 1878 iznašel pnevmatiko. Svojemu sinčku, ki je imel kolo, je hotel pomagati, da ga pri-

vožnji ne bi tako treslo. Vzel je staro gumijasto vrtno cev in jo oval okrog kolesa. Uspeh je bil sijajen. Potrebno pa je bilo še mnogo napornov, da je prišlo kolo do svoje današnje obutve. K tej je pomagala še posebno avtomobilsko industrijo.

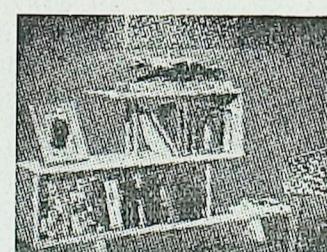
Leta 1885, je zgradila tvrdka Humber v Angliji kolesni okvir kakršnega imamo še danes. Kolo se je po vseh teh izpopolnitvah zelo hitro razširilo po svetu in kaj kmalu premagalo razne predstodke. Pa še vedno se kaj spreminja na njem. Ne sicer oblika, pač pa so mu spremeniли »prislinski tek« v »prosti tek«, izdelali razne vrste zavor, hitrostne prestave itd.

Resnično, kolo je velik človekova pomočnik in priatelj.

Za spretne roke

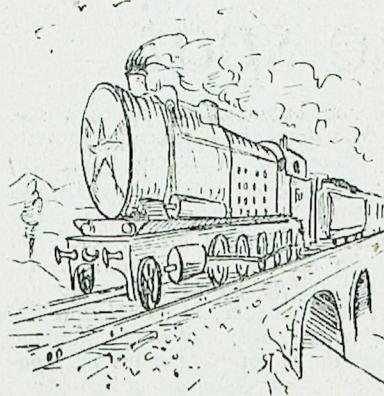
Na pogled prijetno in praktično

KNJIŽNO STOJALO

Ne samo arhitekt ali pa poklicni aranžer, ampak vsakdo, ki ima vsaj malo smisla za lepoto, harmonijo in uporabnost posameznih predmetov pihovštva v dnevni sobi vam lahko potrdi, da je knjižno stojalo, ki ga vidite na sliki in za katerega prinašamo načrt v resnici sodobno. Mi pa vam s svoje strani zagotavljamo, da je izdelava takšnega stojala zelo preprosta in lahko izvedljiva. To velja za slehernega citatela, brez ozira na njegov poklic in izobrazbo. Deske, ki jih pri delu potrebujejo, naj bodo debele 2,5 cm, široke pa 25 cm, za noge pa takšne, katerih razmerje med debelino in širino znaša 5:10 centimetrov.

Stojalo predstavlja prav za prav

VLADIMIR NAZOR:

Železnica

Puha, civili, žvižga, dirja po železni tej stezi.
Kaj jo žene? Kdo jo vodi in ji naglo »Stoj!« veli?

Nje oči so vse rdeče.
Premog je in dim puhti.
Kot da zmaj je, se previja,
udje se treso ji vsi.

K hribu pride — dolgo žvižga
in že smukne v črn rov.
Most doseže — poropče
in že v kraj zgubi se nov.

Postoji. Ljudje v njo pno se.
Pa spet brž, le zrž naprej!
Ni je strah pripeke žgoče,
zimski led — kaj mar to njej!

IZ ZGODOVINE NAŠE VASI

Po ustrem izročilu je naša vas Kremenc stara preko tri sto let. Turki so jo trikrat požgali. Toda pravno ni stala tu, kjer stoji danes, ampak pod hribom Vrhovi. Tam je živel tudi kmet Kremenski. Tako so ga imenovali zato, ker je imel veliko polje kamna kremanca. Še danes se poznajo razori, kjer je s svojim lesenim plugom oral kremenskevo polje. Del gozda, kjer je takrat Kremenski pasel svoje konje, se še danes imenuje »konjski vrt«.

Ko so Turki Kremenski požgali domačijo, se je naselil drugod. Pozneje so se njegovi sinovi naselili na kraju, kjer so današnje Kremence. Prvi naseljenici so imeli lesene hiše vse do začetka 18. stoletja. Bili so veliki posestniki. Pozneje pa so ta posestva razdrobila in vas je imela takrat že 9 hiš. Zaradi slabih časov so se ljudje izseljevali v tujino in tako so nekatere hiše ostale zapuščene in so razpadle. Leta 1942 so vas požgali Italijani.

Napisala RUDOLF FRANC
Iz KREMENC pri Cajnarijih

Prvi pomladanski izlet

Ko nas je po dolgih mesecih zapustila zima, je začela narava zopet dihati in pogname so prve cvetlice. Takrat smo sklenili, da bomo še na izlet, prvi pomladanski izlet, smo rekli. Odločili smo se za goro Klin, ki je nad vasjo Kremenco.

Napisala MIŠKA SILVA
Iz GOČ pri Vipavi

Kako sem preživila izlet

V aprilu smo bili na izletu v Sežani in Tomaju. Ko smo prišli z vlakom v Sežano, smo šli peš v Tomaj, kjer so nam v Dijaškem domu postregli s kosilom. Tudi slikali smo se in igrali. Potem smo si šli ogledati spominsko ploščo, grob in hišo našega pesnika Srečka Kosovelja. Profesorica Marta nam je priporočevala o njegovem življenju in delu. Popoldne smo se vrnili peš v Sežano, sedli na vlak in se odpeljali proti Postojni. Domov smo se vrnili zadovoljni, toda utrujeni.

Napisala PLESNIČAR NASTJA
iz POSTOJNE

Brez glave, brez rok in nog
se oprl ob suh je drog,
strgan krije ga klobuk,

PALKO DOLINEC:

Papirnati zmaj in škrjanček

Bil je lep pomladni dan in na travniku za vasjo so se igrali otroci. Bilo jih je vse polno, vsak je imel v rokah drobno vrvice, visoko nad njimi pa so plavali papirnati zmaji. Veter, ki je vel preko travnika, jih je dvigoval, da so se trgali od vrvice, se hoteli osvoboditi in odleteti v sinje višave. Ni jim uspelo. Otroci so vrvice trdno držali v svojih rokah in zmaji so morali leteti, kakor so hoteli njihovi mladi gospodarji. Nekemu zmaju pa je vendarle uspelo pobegniti. Najmanjši deček, ki ga je imel, se je opotekel ob krtino, izpuštil vrvice in zmaj je odpalval v prostost. Prav nič se ni menil za dečka, ki je jokaje tekel za njim in ga spremjal z očmi. Bil je vesel prostosti in letel je vedno više pod sinje nebo. Nenadoma pa je srečal škrjančka.

»Leti z menoj,« mu je zaklical.
»Kam pa?« se je pozanimal škrjanček.

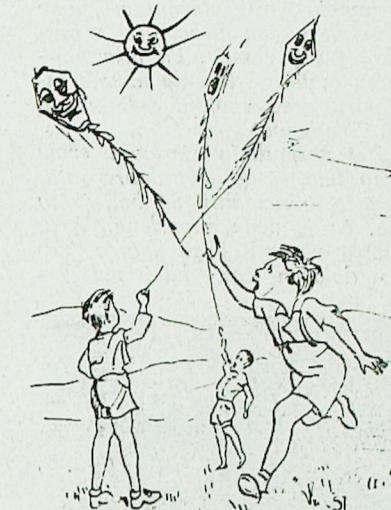
»Grem na obisk k zlatemu soncu. Temujva, kateri bo prej na cilju.«

»Take neumnosti mi ne rojijo po glavi,« je rekel škrjanček. »Nikomur še ni uspelo priti do sonca in tudi nikomur ne bo.«

»Strahopetecl« je zaničljivo odvrial zmaj. »Bojš se leteti z menoj, ker veš, da te bom premagal. Jaz se

ne bojim višav. Še preden bo večer, bom pri soncu.«

Škrjanček ni rekel nič več, zmaj pa je odletel. Letel je više in više, bliže in bliže k soncu, ki se je široko smejal z neba. Ko je bil zmaj že tako visoko v zraku, da je zem-

ljo izgubil iz vida, je veter, ki ga je dvigoval, nenadoma prenehal pihljati. Pot papirnatega zmaja je bila končana. Ne več kvíšku, zdaj je padal navzdol, spet nazaj k zemlji, od katere se je hotel odtrgati. Padal je in padal in slednjič obvisel na vejh velikega hrasta. Tu ga je zvezcer našel škrjanček.

»Hitro si se vrnil,« ga je zboldel. »No, povej, kako je kaj v gosteh pri soncu?«

Zmaja je bilo sram in ni odgovoril, škrjanček pa je nadaljeval:

»Glej, tako se godi vsem bahčem: saniamo o slavi, dožive pa le sramoto. Kdor je pameten, si ne želi tistega, kar ne more imeti.«

Gotovo niste zdaj v počitnicah preveč navdušeni za računske naloge. Toda igra s številkami, ki vam jo bom danes pokazal, je zanimiva, rezultati vas bodo razveselili in navdušili. Poskusite!

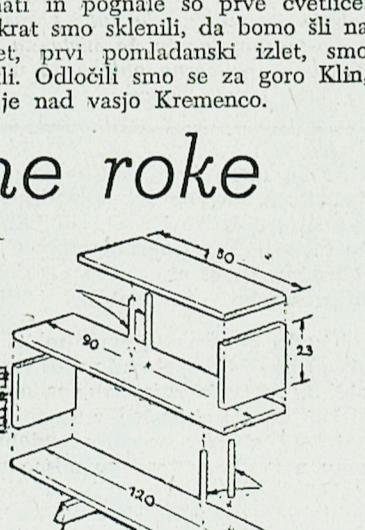
$$\begin{aligned} 1 \times 8 + 1 &= \\ 12 \times 8 + 2 &= \\ 123 \times 8 + 3 &= \\ 1234 \times 8 + 4 &= \\ 12345 \times 8 + 5 &= \\ 123456 \times 8 + 6 &= \\ 1234567 \times 8 + 7 &= \\ 12345678 \times 8 + 8 &= \\ 123456789 \times 8 + 9 &= \end{aligned}$$

Sestavljenka

Vodoravno: 1. reka na Poljskem, 2. žensko ime, 3. trda stvar, 4. star avstrijski denar, 5. glavno mesto Avstrije, 6. divja zver, 7. moško ime, 8. sloška potrebščina, 9. voznikov vzdol, 10. samoglasnik, 11. samoglasnik, 12. soglasnik, 13. želilo vsi narodi, 14. otrok.

Po sredji navzdol bereš ime in priimek našega pesnika.

1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			
9			
10			
11			
12			
13			
14			

SESTAVLJENKA

Kdaj pošiljamo otroke spat

Morda se ne zavedamo dovolj, kako važno je to vprašanje za otroka, za mater in za družino sploh. Mnogo mater in otrok bi bilo manj živčnih, vzdušje v hiši bi bilo mnogo prijetnejše, če bi hodili otroci redno in pravčasno k počitku.

Kolikokrat tožijo utrujenje matere, da nimajo niti trenutka same zase in da so jin otroci prej v breme kot pa v veselje. Pa niso morad prav materje krije, da nimajo nikoli miru pred svojimi velikimi in malimi nagajivci?

Dobra gospodinja si mora svoje dnevno delo, če ga hoče dobro opraviti, načrtno razdeliti. Še bolj je to važno, če je žena zaposlena. V to načrtost pa sodi prav gotovo tudi točno določen čas, kdaj naj gre

otrok zvečer v posteljo. Tako bo odpadel marsikak preprič, slaba volja, nervoznost in direndaj.

Med šesto in sedmo pozimi, med sedmo in osmo poleti, pravijo zdravnik, naj gredo otroci spat. Tudi gimnaziji naj bodo najpozneje ob devetih v postelji. Mati bo tako imela vsaj nekaj zaslужenih uric zase, lahko bo v miru šivala, pletila, brala, se posvetila obisku, šla v družbo, v kino ali gledališče. Tudi oče bo vesel miru, ki ga je po napornem dnevnem delu tako potreben in verjemite, da se bo raje igral z otroki po dnevi, ko so vse prespali in spociti.

To vprašanje je v naših krajih posebno pereče. Zvečer vidiš na cestah načrte otrok. Čeprav je to za vroči poletni čas do neke meje opravičljivo, ni nobenega opravičila za to, da posedajo starši z otroki v pozni nočni urah po gostilnah in restavracijah ali jih vodijo s seboj k večernim predstavam v kino. Popolnoma usakdanji prizor je, da vidiš zvečer otroke, sitne in cmerave, da zaspijo pri mizah v javnih lokalih ali v naročju staršev. Videla sem že mater, ki je svojo širiletno deklico ob enajstih vleklia na plesišče in se z njo vrtela, zato ker je mala tožila, da je zaspala in da bi šla rada domov.

Prav taki so primeri v kinu. Pri večernih predstavah je posebno v prvi vrsti vse živo otrok, od dojenčkov do pubertetnikov. Starše prav nič ne moti niti to, da je film mladih neprimeren, pri vhodu pa tudi ni nobene kontrole. In če že otrokom odpustimo tekanje, upite in obmetavanje s kamni, skakanje po klopek in butanje na vse strani, nikakor ne moremo odpustiti staršem, da so jih pripeljali s seboj. Ob tej uri sodijo otroci v posteljo!

Naj povem samo en primer, toda takih je na stotine. Za meno v kinu sta sedeli dve materi. Ena je imela v naročju dve do tri leta starega otroka, ki se je po dolgotrajnem sitanju le nekako namestil v maternem naročju in je zaspal. Huje pa je bilo pri drugi materi, ki je imela s seboj nekoliko večjo, okrog sedem let staro deklico. Le-ta je bila ravno tako velika, da pri predstavi ni zaspala, in tako majhna, da ni mogla slediti dogajanjem na platnu. Mati ji je glasno brala napis, ji razlagala, včasih pa celo sama ni razumela filmskega dejanja. Lahko si mislite, kako mučno je bilo to poslušati in se zavedati, kaj pomeni razlagati temu otroku, zakaj je mož zadavil svojo ženo, zakaj ni videti krvi, ker jo je zadavil in podobno. Ali so matere zares tako lahkomilne in nespametne, da se ne zavedajo, v kako nerešljivo gmoči se bodo zavoljale take stvari v otrokovem glavici? Pozneje se bodo vedala cūdile, zakaj je otrok tako čuden, nerozen in slab, čeprav ima dovolj hrane, len je in se ne maruti, potepa se, nespodobno govoriti še marsikaj.

Mogoče se bo to zdele nekaterim materam kričično, čes ali naj nikdar nikamor ne grem, ker ne morem pustiti otroka doma samega. Res je, da mati ne sme vzgojiti otroka tako, da je njegova sužnja, res pa je tudi, da se nekateri otroci ponori budijo, da se ustrašijo, če so sami in da ima tudi to lahko slabe posledice. Res je celo to, da temu ni vedno vzrok vzgoja in da je to lahko prehodna doba v otrokovem razvoju ali pa živčnost.

Če otroka ne morete pustiti samega mora pač nekdo ostati pri njem. Pri tem nam bo lahko pomagala ženska organizacija, ko bo uredila svoje biroje, kjer boste lahko dobili zanesljivo osebo, ki bo pri otroku nekaj ur, ko vas ni doma. Torej naj bo kdorkoli, najeta moč, mož, sorodnik ali znanec in če ni prav nikogar, mora biti pač mat! Toda nikdar ni opravičila za to, da všečete otroka s seboj in z njim ponocujete, niti za to, da ga pustite samega doma, če veste, da se bo zbudil in da ga bo strah. Na ta način se je že zgodilo veliko nesreč, lažnih in težjih pa tudi nepopravljivih. Četudi ni bilo hujšega kot to, da je otrok dolgo jokal in potem zaspal, mu to prav gotovo ni koristilo.

Če se starši svoje dolžnosti ne zavedajo, bi morale k temu pripomoči

masovne organizacije. Po vseh naprednih državah, tudi v naši po drugih republikah, je prepovedano otrokom obiskovati večerne predstave ali javne lokale tudi v spremstvu staršev. Če res ne gre drugače, pa naj bo kontrola pri vhodnih vratih. Prav posebno pa bi to moralno veljati za predstave, ki so mladini neprimerne, kajti nobenega pomena nima, da se šopiri ta napis na lepkih samo zato, da privabi čim več pubertetnikov.

Nikar ne majanje z glavo, »če pri nas je to nemogoče«, temveč z vso odgovornostjo in vztrajnostjo poskušajte doseči to, kar je vaša dolžnost, kar zahtevajo otrokovi interesi in njihov pravilni razvoj. Celo doma, kadar pridejo gostje, morajo otroci klub temu v posteljo ob navadni uri, kajti tudi vsak pogovor ni za njihova ušesa. In čeprav se gost zelo zanima za vašega Mihca in se celo z njim igra, bo vendar raje v družbi z vami, saj zato je prišel na obisk.

Tudi družine z mnogimi otroki bi izgubile veliko svoje nepriljubljenoči, če bi otroci, namesto, da se zvezčer podijo in razgrajajo po dvorišču in po hiši, sebi in drugim v korist lepo spali. Divjanje in tekanje prav lahko prestavite na primernejši čas. Potrebno je samo, da razumno uredimo dan in sem spadajo tudi večerne ure. Tako ne bo jeze in prepirov, ampak veselje in zadovoljstvo v družini, iz katere bomo naredili prijetno skupnost.

Veliko pranje brez kuhanja

Če nimate pralnice in morate kuhati perilo v kuhanji, je to zlasti v vročem poletnem času, precej neprjetno. Zato vas bo prav gotovo veselilo slišati navodilo, kako bo pe-

Poletje in vročina je tu! Omisliti si boste morale, če že niste za to poskrbele, primerno obleko za vodo in sonce.

JUHA IZ STAREGA KRUHA

10 dkg starega kruha naribamo na strgalniku in drobtinice mešamo v suhi kociji tako dolgo, da se popolnoma posuše, toda ne smejo porumeneti. Posebej kuhamo očiščeno in sesekljano jušno zelenjavno v četr litra vode, posolimo, dodamo strič cesen, ščepce majorona, žlico paradižnikove meze ali dva sredne velika paradižnika in polagoma v to juho, ki vre, stesamo prej pripravljene drobtinice, ki se napojijo in juho tudi zgostijo. Juha bo še bolj okusna, če zelenjavno z drobno sesekljano čebulo prepräzimo na masti, predno jo zalijemo z vodo in kuhamo. Nazadnje lahko juho še posujemo s sesekljanimi drobnjakom.

KREMA V KOZARCIH

Pet rumenjakov mešamo s petimi žlicami sladkorja. Medtem prepräzimo tri žlice sladkorja, ki jih polijemo s petimi vinski kozarcema mleka in pustimo, da prekuha. Še toplo mleko počasi zlivamo na umešane rumenjake in dobro mešamo, da se rumenjaki ne bi zakrnili. Tako priprejeno krema nalijemo v kozarce in jih položimo v posodo z mrzlo vodo, da se kuha. Krema se mora tako zgostiti, da stoji pokonci zobotrebec, če ga malo zapicimo. Potem posodo odložimo s štedilnikom, oprezzo poberemo kozarce, jih obrisemo in položimo na bladen prostor. Predno serviramo, jo lahko polijemo z malinovcem ali drugim sadnim sokom.

„CESARSKI KRUH“

Vzemite moke in sladkorja toliko, kolikor tehtajo jajca. Cela jajca, t. j. bekljake in rumenjake, mešamo skupaj in pačas dodajamo sladkor in moko. V temes lahko dodamo tudi po okusu suhe slive, rozine, orehe ali mandeljne, tudi pomarančino ali limonino skorjo. Na koncu dolijemo dve do tri čajni žlički rumu. Omenjenih dodatkov lahko dodamo največ toliko, da pride na vsako jajce pet in pol gr. Dodatke drobno sesekljamo. Zmes vlijemo v pekačo, ki smo obložili z mastnim papirjem in temenaj ne bo več kot za dva prsta visoko, kajti med pečenjem vzhaja.

Tudi vaša petnajstletna deklica bi bila rada lepa in moderna za počitnice. Iz 4,80 m blaga 90 cm širine ji lahko ukrojite tole mladostno obleko in kopalne hlačke

Šivanje tkanin iz polivinila in nylonu

Med plastičnimi masami sta pri nas najbolj znana polivinil in nylon. V gospodinjstvu ju uporabljamo za zavesne, predpansike, senčnike, prte, pa tudi za perilo, obleke in plašče. Ker si pogosto iz teh tkanin tudi same kaj sešijemo, moramo vedeti, kako jih šivamo.

Obe vrsti blaga pri šivanju držita iz rok. Da to preprečimo, potresememo obi dela, ki ju hočemo sešiti, s pudrom ali vtaknemo vmes svilen papir, ki ga po končanem šivanju previdno izvlečemo izpod šiva. Sivilni stroj naravnamo na daljše šive in vzamemo tenko iglo. Kratki in gosti šivi trgoj sintetične tkanine. Tudi če šivamo z roko, vzemimo tanko šivanko in šivamo s prednjim vodom. Debela šivanka namreč pušča velike luknje in tudi uporabljame, ki je gosta, je mnogo večji.

Madeže in prah na ogledalih očistimo lepo s čebulo, namočeno v alkoholu. Ogledalo osušimo na zraku.

Škarje lahko sami nabrusimo, tako da z ostriimi robovi večkrat nalahnemo obkrožimo vrat navadne steklenice.

Perilo v 50 litrih

V 50 litrih vode v treh litrih vode skuhamo pol kg narezane pralne mleko. Tej milnici dodamo potem dve žlice cistega salmiaka in štiri žlice čistega terpentina. S to mešanico (še vročo) pletljemo namočeno perilo in premešamo. Perilo naj se v tem namaka vsaj 16 ur. Potem kar mrzlo zmencamo in splahnemo najprej v topli, nato pa še v več mrzlih vodah, dokler ne ostane voda popolnoma čista.

Prav umazane kuhanjske in druge cunje po mencanju še zavremo in še potem splahnemo. Pisane perile ne smemo namakati v tej tekočini, pač pa ga lahko v njej zmencamo.

Če je 50 litrov vode za namakanje premalo, jo vzamemo sorazmerno več, seveda pa moramo temu dodati tudi več mila, salmiaka in terpentina. Poizkusite in ne bo vam zlasti!

Madeže in prah na ogledalih očistimo lepo s čebulo, namočeno v alkoholu. Ogledalo osušimo na zraku.

Škarje lahko sami nabrusimo, tako da z ostriimi robovi večkrat nalahnemo obkrožimo vrat navadne steklenice.

večje spoštovanje in občudovanje, čeprav se niso nosile po sydneyški »veliki« modi. Ves čas svojega bivanja v Avstraliji ni srečen otok, če bi se lahko izognila vrtincu svetovnega dočaganja. Njeni prebivalci bi ob obilici prostora in naravnih zakladov lahko brezskrbno in v izobilju živel dolga stoletja.

Ivan in Ivan

Toda Ivan ni hodil po svetu z zaprtimi očmi, zato mu ni bilo neznano, da ni po drugi svetovni vojni skoraj niti kotička na zemeljski obli, ki ga ne bi zajel tok zgodovinskega razvoja. Ker je bil več kot dovolj zaposlen s svojo lastno usodo, si sicer ni posebej belil glave s temi in podobnimi vprašanjami, ki pa kljub temu niso šla neopaženo mimo njega.

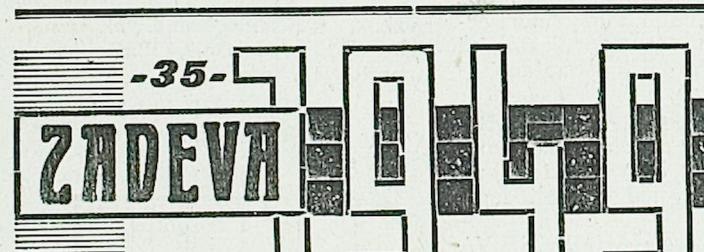
Kakor ostalim, so tudi Dolores potekali dnevi in meseci

na Mac Mc Intoshevih farmih skoraj brezskrbno. Bila je ponosna, ker je lahko dokazala Ivanu in Mac Mc Intoshevemu kavbojem, ki so zrastli v sedilih sredi divbine, da je ni bilo strah slediti svojemu ljubljenemu v puščobo tujega kontinenta in se odreči udobju in zabavi ter vsem številnim drobnim rečem, ki jih žene v mestih nikakor ne morejo pogrešati. Svojega početja ni niti najmanj obžalovala; ne samo zato, ker se je izognila maščevanju Ivanovih in svojih zasledovalcev in ker ji je njen ljubimec vračal ljubezen v dvojni meri, temveč tudi zato, ker je čutila, da na zunaj takorobi može avstralske divbine nadvise spoštujejo pogumne in lepe žene. Tudi s tem, ker je poučevala Mac Mc Intoshevove potomce branja in pisanja, si je zelo utrdila ugled na farmi.

Sicer pa je bila Dolores zelo navdušena nad avstralskimi ženami.

Enako bi se verjetno godile tudi Ivanu, seveda — če ne bi bilo nje. Že v Sydneu je moralta ugotoviti njihov izreden okus za oblačenje in smisel za lepoto. Toda tam bi bilo mogoče vse to pripisati velikim modnim hišam, njihovi reklami in dokaj visoki življenjski ravni prebivalstva.

Žene, ki jih je srečala Dolores pozneje na begu iz Sydneya in s katerimi je živila na Mac Mc Intoshevih farmih — teh je bilo seveda manj — pa so vzbudile v njenih očeh še

Kljud svoji redki naseljenosti, najnižji med vsemi civili, ziranimi deželami sveta, slovi Avstralija že dolgo vrsto let kot eden najvažnejših dobaviteljev surovin na zemeljski obli. Največje količine volne, ki jih svet porabi, so zrastle na hrbitih avstralskih ovac. Poleg tega se je uvrstila Avstralija med štiri največje izvozne žite; ostali trije so Kanada, ZDA in Argentina. Avstralski beefsteaki in fileti so že od nekdaj zelo priljubljena hrana prebivalcev britanskega otočja. Sladkorna, sadna in lesna proizvodnja petega kontinenta še zdaleč ne dosega njegovega deleža volne, žita in mesa v svetovni trgovini.

Ivan in Dolores se nista mogla dovolj načuditi Mac Mc Intoshevemu poznavanju avstralskih razmer, saj je živel v jugu delodajalec škotske krv odrezan od vsega sveta med svojimi čredami in kavboji. Tudi to sta zvedela od njega, da je imela industrializacija Avstralije še to usodo posledico, da so njeni prebivalci še bolj bežali v mesta kot v začetku. Če ne bi deloma videla z lastnimi očmi, mu ne bi mogla verjeti, da se je zgostila skoraj polovica že tako redkega prebivalstva petega kontinenta v šestih velikih mestih: Sydneu, Melbournu, Brisbanu, Adelaidi, Perthu in Newcastle. Bila je podoba, kakor da bi se ljudje bali praznih mest in nepreglednih predelov v notranjosti, na severu in severozahodnih celin. Vsa velika mesta ležijo namreč ob obali.

Njuno bivanje v Avstraliji ju je utrdilo v prepričanju.

da so volna, žito in meso kri avstralskega gospodarstva, brez katere slednjemu navzlicu industrializaciji ni življena. Prav tako jima ni ostalo skrito, da bi bila Avstralija res srečen otok, če bi se lahko izognila vrtincu svetovnega dočaganja. Njeni prebivalci bi ob obilici prostora in naravnih zakladov lahko brezskrbno in v izobilju živel dolga stoletja.

Toda Ivan ni hodil po svetu z zaprtimi očmi, zato mu ni bilo neznano, da ni po drugi svetovni vojni skoraj niti kotička na zemeljski obli, ki ga ne bi zajel tok zgodovinskega razvoja. Ker je bil več kot dovolj zaposlen s svojo lastno usodo, si sicer ni posebej belil glave s temi in podobnimi vprašanjami, ki pa kljub temu niso šla neopaženo mimo njega.

Kakor ostalim, so tudi Dolores potekali dnevi in meseci na Mac Mc Intoshevih farmih skoraj brezskrbno. Bila je ponosna, ker je lahko dokazala Ivanu in Mac Mc Intoshevemu kavbojem, ki so zrastli v sedilih sredi divbine, da je ni bilo strah slediti svojemu ljubljenemu v puščobo tujega kontinenta in se odreči udobju in zabavi ter vsem številnim drobnim rečem, ki jih žene v mestih nikakor ne morejo pogrešati. Svojega početja ni niti najmanj obžalovala; ne samo zato, ker se je izognila maščevanju Ivanovih in svojih zasledovalcev in ker ji je njen ljubimec vračal ljubezen v dvojni meri, temveč tudi zato, ker je čutila, da na zunaj takorobi može avstralske divbine nadvise spoštujejo pogumne in lepe žene. Tudi s tem, ker je poučevala Mac Mc Intoshevove potomce branja in pisanja, si je zelo utrdila ugled na farmi.

Sicer pa je bila Dolores zelo navdušena nad avstralskimi ženami.

Dosedanji uspehi opravičujejo nadaljnji razvoj Gledališča za Slovensko Primorje

(Nadaljevanje z 8. strani)

česar, da bi tako visoka kulturna ustanova vsaj do dograditve kulturnega doma v Novi Gorici — ostala v Postojni. Postojnčani so na tem, da se jim stavba, kjer se vrše kulturne prireditve podre pred nosom in da izgube še te štiri mrzle stene. Kakšna razlika v odnosu do vsega tega v primeru s Tolminci, Idričani, Bukovčani, Mirnčani itd.

Rekel sem že, da je pričel Gledališki svet v delom. Prepričan sem, da bo uspešno reševal vso zamora-

upravičeno družba računa. Ob pravinem upravljanju, ob zainteresiranci čim širšega dela naših ljudi do GSP, ob podpori oblasti v bodočnosti predvsem komun in organizacij bomo v celoti izpolnili naše poslanstvo.

Treba bi bilo spregovoriti še kaj za nazaj — pa tudi za naprej, morda predvsem za prihodnost. Toda ne, zaenkrat naj naredim tu pik. Z novo sezono pa naj sledi še kak članek, verjetno jih bo več, saj bo treba prav v začetku sezone rešiti vrsto vprašanj — predvsem prese-

SLOVENSKI JADRAN

Senožeče

Kakor vsako leto smo tudi letos svečano praznovali Dan vstaje. Tega dne popoldan so partizanske patrule napadle star grad v Senožečah, kjer so imeli »Nemci« skrito strelivo in ki ga je branila močna straža. Ob 19. uri je bila komemoracija na pokopališču, kjer imamo vsega skupaj 29 pokopanih borcev in žrtv fašizma. Gasilci so dali častni vod, govoril je predsednik ZB tov. Maks Vidmar. Pet lepih vencev je krasilo grobove.

Ob 20. uri je bila v kino dvoranji svečana akademija. Referat o pomenu Dneva vstaje in o političnem stanju doma in v svetu je imel tov. Rafo Perhauc. Po referatu je bilo podeljenih nekoliko odlikovanj tistim zaslužnim borcem in aktivistom, ki jih do sedaj še niso prejeli. Z recitacijami je bila svečanost zaključena.

Cetudi so poljska dela zaradi letošnjih vremenskih razmer zelo založala in ljudstvo vsako lepo uro izkoristi, da bi zamujeno nadoknadio, je bila vendar udeležba na akademiji polnoštevilna.

Na večer Dneva vstaje smo zakutili 4 kresove, opazili pa smo, da ni imel naš stari Nanos nobenega kresa, ki bi ga od tam daleč videli.

R. P.

Odločbe in navodila Inšpekcijske dela je treba upoštevati

V tem članku ne mislim na široko obdelovati delo in vlogo inšpekcijske dela, ki ju ima pri preprečevanju obratnih nezgod, temveč hčem opozoriti na neke grobe nepravilnosti nekaterih vodstev podjetij, ki večkrat zahtevajo smrtne in težje poškodbe zaposlenih ljudi.

Dne 17. VII. 1954 so se pripetile tri smrtnne nezgode pri kopanju peška in gramoza v gramoznicu Matavun pri Škocjanski jami. Te nezgode bi bili prav sigurno z malo večjim čutom odgovornosti uprave za ceste v Ajdovščini in podpisnikov pogodbe tov. Gombač Josipa in Gombač Karla iz Matavuna preprečili. Toda njihov cilj je bil čim več zaslužiti in čim več materiala pridobiti, za varnost ljudi jim še mani bilo.

Gramoznica je dolga v polkrugu 22 m. Njene stene so visoke nad 6 metrov. Izkorisčali so jo tako, da so gramoz pridobivali z izpodkopavanjem. S tem načinom kopanja so šli tako daleč, da so stene bile polnoma navpične in nekaterih krajin celo v velikem previsu, čeprav pravilnik o higieno-tehničnih varnostnih ukrepih pri delu v gramoznicah in kamnolomih izrecno prekovedujejo iz podkopavanjem. Nadzornik cest tov. Šutar Jože in tehnični vodja tov. Komar iz Ajdovščine so tak način izkorisčanja dopuščali samo zato, da bi čim več materiala pridobili. Zaradi tega so izgubili življenje tov. Ivančič Anton iz Naklega, Ivančič Jože iz Dan pri Divači in Matevlič Marijan iz Naklega. Do nezgode je prišlo tako, da se je stena prav v času, ko so delavci nakladali material na kamion odtrgal in jih zasula. Kako je izgledala stena nam zgovorno priča slika iz katere je razvidno kakšen nagib je bil in koliko materiala se je usulo. Pri tem hočem poudariti, da je za nezgodo krivo podjetje — Unrava za ceste v Ajdovščini in

podpisnika pogodbe za dobavo materiala, ker le-ti se niso prav nič zanimali za varnost teh ljudi.

Dne 24. VII. 1954 se je pripetila težka obratna nezgoda, tudi v mizarjem podjetju v Komnu. Delavcu-miziranju Erjavcu Jožefu je odtrgal tri prste leve roke, prstanec, sredince in kazalec pri obdelovanju deske na krožni žagi cirkularki. Vodstvu podjetja je bilo pred časom naloženo z zapisnikom inšpekcijske dela pri rednem letnem pregledu, da mora do 30. maja tega leta zaščititi vse stroje in na cirkularko postaviti zaščitni oklep. Tega vodstvo podjetja ni storilo in zaradi tega se bodo morali obratovodja in upravitelj zagovarjati pred sodiščem. Takih in podobnih primerov je še več. Ravn tako, čeprav je za svojo surškoj v celoti krav sam pokojni Brajnik Jože iz Ržane, ki se je smrtno ponesrečil dne 26. junija na gradnji ceste v Črnom Kalu, bi prav sigurno do nje ne prišlo, če bi vedno podjetja malo več skrbelo za vse varnostne ukrepe, ki so potrebni, in ki morajo biti predvzetni po pravilnikih.

Zaradi takega ravnanja nekaterih vodstev podjetij, ne samo, da izgubimo človeka ali, da postane delovni invalid, ki je nesposoben za delo, temveč imamo veliko izgubo pri na rednem dohodku, velike izdatke socialnega zavarovanja in poleg tega se družina ostane brez oceta.

Končno je le čas, da enkrat za vslej podjetju upoštevajo odločbe in navodila pristojne inšpekcijske dela, kar tukaj ne gre, da se bo zadodčenje zahtevilo s sodočim postopkom, ampak varstvo zaposlenih ljudi in izboljšanje delovnih pogojev. Po drugi strani pa povečali narodni dohodek oziroum stvarilnost dela.

To naj bo zadnje resno opozorilo tudi za vsa ostala podjetja.

P. M.

Lepa proslava v Vipavi

Proslavo Dneva vstaje, ki jo je v Vipavi organizirala SZDL s sodelovanjem ostalih organizacij, so nadvele lepo pripravili. V sredo zvečer je bila v zadružnem domu slavnotna akademija, kjer so uspešno prikazali nekaj točk. Po akademiji je bil v Domu JLA banket, na katerega so bili povabljeni vsi predstavniki množičnih organizacij Vipave.

Drugi dan zjutraj je bil prihod partizanskih patrulj in izveden napad na Vipavo. V napadu so sodelovali stari partizani, rezervni oficirji in mladinci predvojaške vzgoje. Napad je odlično vodil rezervni kapetan, tovarniš Feliš. Po končanem napadu je bilo tekmovanje v kegljanju med ekipama KK Vipava in vojaškim garnizonom. Zmagali so kegleši iz Vipave. V parku je bil nato odbojkarski turnir in je zmagala ekipa JNA. Za zaključek proslave je bil zvečer pred Domom JLA odigran šahovski dvoboj na 15 deskah med Vipavci in pripadnikami JLA. Zmagali so pripadniki JLA z rezultatom 7 proti 5. Po končanem dvoboju je bil v Domu JLA ples.

K. R.

Pedterčka agencija KOPIER

nudi v komisjsko prodajo:

Kompletno jadrnico tipa »Sloka« z jadri in pripadajočimi vrvmi, ribiške elektrogeneratorje za ribolov, kompletno z motorji in svetlimi telesi, kompletno ribiške barke — motorne jadrnice ter navadno na vesla za ribolov, razne foto in radio aparate, komade in kompletna pohištva, pisalne in računske stroje močalne stroje za pekarsko obrt, razno konfekcijo in drobnih inventarja za gostinsko podjetja.

Istočasno javlja, da sprejema v komisjsko prodajo vse vrste premičnin in nepremičnin.

Na razpolago ima za prodajo več stanovanjskih hiš z obdelovalnim zemljiščem ter sama zemljišča telesa v bližini Kopra, Izole, v Pradah.

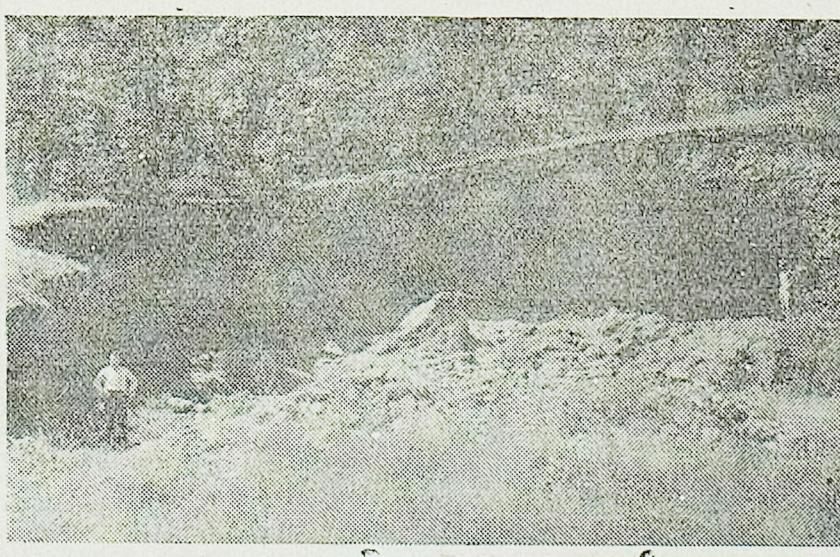
P. O.

Bučaji

Te dni se pripravljamo na začetek mlačeve. Na prostoru, kjer vsako leto mlatimo, je že cele kupe v skladovnici naloženih snopov. Če bi nam ne bila zima tako razredčila nosevkov in bi bilo manj dežja, bi bila letina zares dobra, tako pa bomo imeli srednji pridelek.

Koruza se zadnje čase lepo razvija, le da je kakih dvajset dni ostala. Če bo od sedaj naprej lepo vreme in bo jesen gorka, bo dobro obrodila. Isto velja tudi za grozdje.

P. O.

Gramozna jama pri Mata vunu dve uri po nesreči

RADIO · OGLASI · OBJAVE

IZVLEČEK IZ PROGRAMA

OD 31. VII. DO 6. VIII. 54

SOBOTA, 31. VII. — 13.45 Lahka in zabavna glasba, vmes objave — Ob 14.15 Portreti — 14.30 Zena in dom — 15.00 V domaćem ritmu — 17.30 V svetu opernih ouvertur in arji — 18.15 Zabavni orkestri igrajo za židano voljo — 21.00 — Vlastimir Pečarič: Godalni kvartet v D molu — 21.30 Vedre melodije. **NEDELJA, 1. VIII.** — 2.10 Slovenske narodne — 8.30 Naši kmetovalci — 9.00 Melodije za nedeljsko jutro — 9.15 Mladinski tečnik — 13.45 Glasba po željah — 15.00 Naši kraji in ljude: Jesenice — 16.00 Poje zbor DPD »Svoboda« iz Kopra — 16.30 Promenadni koncert — 17.00 Naša domovina — spored narodnih. **PONEDELJEK, 2. VIII.** — 13.45 Lahka in zabavna glasba, vmes objave — Oz 14.15 Beležke o filmu — 14.45 Obzornik — 15.00 Pojetja Sonja Hočvar v Reziku Koritnik ob spremljavi vaškega seksta — 17.00 Igrajo zabavni orkestri — 17.30 S pesmijo po Jadranu — 18.15 Glasbeni mozaik — Ob 18.30 Šport doma in po svetu. **TOREK, 3. VIII.** — 13.45 Lahka in zabavna glasba, vmes objave — Ob 14.15 Beležke o medicini —

14.45 Kulturno življenje na Primorskem — 15.00 Igrajo »Štirje fantje« — 17.30 Srbske narodne pesmi in makedonska kola — 18.45 Pojo fantje na vasi — 20.00 C. M. Weber: »Čarostrelec« — izvajajo solisti Dunajske državne opere in orkester Dunajske filharmonije p. v. Otta Achermana — 22.00 Plesna glasba. **SREDA, 4. VIII.** — 13.45 Lahka in zabavna glasba, vmes objave — Ob 14.15 Beležke o kulturnem življenju — 14.45 Od Triglava do Jadranu — 15.00 Skladbe slovenskih skladateljev — 17.00 Igra orkester Kurt Edelhagen — 17.30 Narodne pesmi iz Levča in Gruža — 18.15 Za vsakogar nekaj.

CETRTEK, 5. VIII. — 13.45 Lahka in zabavna glasba, vmes objave — Ob 14.15 Beležke o tehniki — 14.45 Kulturni razgledi — 15.00 Igra kmečki trio — 17.00 Igra jugoslovanski zabavni orkestri — 17.30 Pesmi in plezi jugoslovenskih narodov — 18.30 Poje zbor KUD poštnih uslužencev iz Ljubljane. **PETEK, 6. VIII.** — 13.45 Lahka in zabavna glasba, vmes objave — 14.00 Glasba po željah — 14.45 Lahka in zabavna glasba — 15.00 Poje slovenski operni pevci — 17.30 Makedonske in črnogorske narodne pesmi — 18.15 Kubanski ritmi — 18.30 Igra kvartet Frank.

★

Na podlagi 20. in 117. člena zakona LRS o spremembah in dopolnitvah zakona o volitvah in odpoklicu odbornikov ljudskih odborov z dne 18. septembra 1953, ki je bil razširjen na okraj Koper z odredbo komandanta Vojaške Uprave JLA Jugoslovanske cone STO štev. 33/52 ter v zvezi z odredbo štev. 104/43, je ljudski odbor mestne občine Piran na seji dne 4. julija 1954 sprejel

odlok

o razpisu nadomestnih volitev

I.

Razpisujejo se nadomestne volitve v 3. volivni enoti ljudskega odbora mestne občine Piran, ki obsegajo center mesta, ker je prenehal mandat CORSI ITALU, ki je bil izvoljen v tej volivni enoti.

II.

Nadomestne volitve bodo v nedeljo 1. avgusta 1954.

III.

Ta odlok stopi takoj v veljavno ter se objavi v Uradnem vestniku Okrajnega ljudskega odbora Koper in na krajevno običajni način v občini Piran.

Piran, 4. julija 1954.

Predsednik LOMO:
Tomasin Plinio

MALI OGLASI

Zgubila sem denarnico z dijaško knjižico, osobno izkaznico ter nekaj denarja. Najdetelja prosim, da mi vrne vsaj dokumente. V slučaju, da nihče ne najde izgubljeno denarnice, preklicujem veljavnost obeh izkaznic. Krašvec Roža, Koper Izolanska 5.

★

SKERGAT Matija, pok. Anton, roj. 1. V. 1896. v Marezigah — Skergati, istotam stanjujoč, štev. 80 je izgubil osebno legitimacijo z denarico s cca 1500.— din in druge razne dokumente na cesti Koper — Vanganel, dne 26. VII. 1954.

Najdetelja dokumentov naproša, da vrne proti nagradi na njegov naslov. V kolikor bi mu dokumenti ne bili vrni, oz. najdeni jih razglaša za neveljavne.

★

Dne 14. 7. 1954 je bila izgubljena moška zapestna ura z svetlim nylom pasom, je okrogla ter ima 17 rubinov. Ura je bila izgubljena od Vojne uprave v Kopru do tovarne RUDA v Izoli od 15 do 15.45 minut.

Poštenega najdetelja lepo prosimo, da vrne uro proti nagradi din 10.00.— na postajo Narodne zaščite v Izoli.

★

NAJDENO DVOKOLO

OPIS: Žensko športno dvokolo, svetlo plave barve, zelo oguljeno, krmilo športno, svetlo, na sredini krmila napis »Ambrosio pure luiss». Ime žilene zavoro v notranjosti krmila, brez karterja pri verigi, zadnji obroč želesen, prednji aluminasti, sedlo staro, oguljeno, sive barve, privezano z žico. Dinamo znamke »Mansel Varese«.

Lastnik dvokola lahko dvigne pri tukajnjem oddelku Notranje uprave.

Jugoslavija - zmagovalec XII. balkanskih iger

Kakor smo že poročali, so se 24. t. m. zachele v Beogradu XII. Balkanske igre, ki jih je odprl v imenu predsednika republike Josipa Broza—Tita general—polkovnik Otnar Krenčič. Ob igranju himen vseh treh zaveznih držav so izobesili na jambore zastave sodelujočih.

Iniciator balkanskih iger je bila Jugoslavija. Ideja o teh igrah se je rodila že leta 1924, torej pred dobrimi 30 leti. To druge prve so bile še lete 1929. Te igre niso imele službeni značaj. Prve službene balkanske igre so bile leta 1930, pred vojno so bile desetkrat na sporednu. Zadnje so bile leta 1939 v Carigradu, ki so bile še službene. Naslednje leto so bile balkanske igre tudi v Carigradu, toda niso imeli službenega obvezja. Po drugi svetovni vojni smo imeli sicer več športnih srečanj med temi tremi državami, toda letošnje so prve povojne balkanske igre. Do sedaj so imeli največ uspeha na balkanskih ighrah Grki, ki so deset let zaporedoma osvojili prvo mesto. Toda po vojni se je šport v Jugoslaviji silno raznahnil, predvsem pa atletika, kraljica športa, v kateri so jugoslovani prekosili svoje učitelje Grke. Na zadnjem atletskem troboju v Atenah je Jugoslavija osvojila deset prvih mest, Grčija 8, Turčija pa samo tri. Seveda so bili Grki zelo razočarani, ker jim pomeni atletika več kot jugoslovanom nogomet, ali pa Turkom rokoborba. Letošnje balkanske igre bodo 110 nastop jugoslovenske atletske reprezentance.

Večina športnih komentarjev je mnenja, da bo letos konkurenca med tremi balkanskimi državami izredno velika. Znano je, da jugoslovenski atleti niso ravno v največji formi, medtem ko so Grki in Turki temeljito pripravljali za letošnjo balkaniado. Vse njihove priprave so osredotočene na 24. in 25. julij. Vendar so še vedno favoriti jugoslovenski atleti, ki pa se bodo morali resno potruditi, če bodo hoteli premagati borbene Grke. Pokroviteljstvo nad balkanskimi igrami je prevzel državni sekretar Sveti za zunanje zadeve Koča Popović. Vsekakor pa bodo balkanske igre manifestacija bratstva in prijateljstva narodov Jugoslavije, Grčije in Turčije, tistega bratstva, ki je trn svetovni reakciji.

Na tej veliki prireditvi najboljših balkanskih atletov so dosegli 10 novih balkanskih rekordov. Mihalič je bil prvi v teku na 10.000 m in je ponovno dokazal, da sodi med najboljše na svetu v tej panogi. Grki so postavili štiri nove rekorde in izenačili en svetovni rekord. Turki so postavili tri nove in enega izenačili. Končno plasman v bodhi je: Jugoslavija 187,2, Grčija 116 in Turčija 111.

Dolgo smo čakali, da postanemo prvi na Balkanu. Toda napredek naše atletike je bil tako velik, da nam je uspelo premagati Grčijo, ki je dolga leta dominirala na Balkanu in bila med najboljšimi v Evropi. Videli pa bomo, kako se bodo naši atleti odrezali na svetovnem prvenstvu v Bernu, kjer bodo imeli hujše nasprotnike kot sta Turčija in Grčija.

Avto-moto društvo v Sežani je spet oživelno

A.M.D. »Stjenka« v Sežani je imelo 18. t. m. svoj redni občni zbor na katerem se je pokazalo, da se člani živo zanimajo, da se društvena dejavnost pozivi in spravi iz mrtve točke. Le delovanje bo opravilo nadaljnji obstoj društva kot potrebne organizacije, ki ima nalogo, da vzgaja vse ljubitelje tega športa.

V poročilu je tov. predsednik dejal, da je zaradi pasivnosti upravnega in nadzornega odbora delo društva za nekaj mesecov popolnoma zamrlo. Po poročilu se je razvila živahnna diskusija o bodočih nalogah društva in o novo izvoljenih članih upravnega odbora in nadzornega odbora, ki morajo delati le po programu društva.

Občni zbor je sprejel poslovnik o finančnem poslovanju, s čimer hoče društvo odpraviti morebitne pomanjkljivosti v materialnem poslovanju društva. Sprejet je bil tudi novi program in skušajo nadgraditi delo, ki so ga do sedaj zamudili.

Novo izvoljeni upravni in nadzorni odbor se je takoj po občnem zboru sestal ter si razdelil posamezne funkcije. Določili so, da se bo tečaj za šoferje — amaterje začel avgusta. Motorno kolo, ki je bilo po-

v Tolminu pravilne organizacijske oblike, kar bo šele omogočilo izvedbo moštvenega prvenstva in okrajnega prvenstva posameznikov.

L. S.

Šah v Idriji

Šahovsko društvo v Idriji je izkoristilo še zadnje dneve pred počitnicami za vadbo svojega moštva. V revanžnem dvoboju na osmih deskah sta se zopet pomerili moštvi rudarjev in ostalih meščanov, kjer je meščanom neprizakovano uspel revanž in so zmagali s 5 in pol točke proti dve in poi.

V petek pa smo imeli v gosteh šahovsko moštvo iz Tolmina. Pričakovali smo napeto borbo, ki pa je žal izpadla, ker so Idrijanci doživeli neprizakovano v hiter poraz s 5 in pol točke proti 2 in pol. Vedeli smo, da so v Tolminu šahisti sicer zelo slabo organizirani, toda zelo močni, nismo pa pričakovali, da bodo v Idriji dosegli tak uspeh.

L. S.

Otvoritev »Mejce«

V našem listu smo že poročali, da so v Idriji pripravili vse potrebno za svečano otvoritev zabavnišča »Mejce« in ob tej priliki tudi v kratkem opisali lep uspeh, ki ga je doseglo Turistično oljepljevalno društvo, ki brez dvoma spada med najbolj delovna tovrstna društva in zaslubi vso pojavilo. Z zelo skromnimi sredstvi in večinoma s prostovoljnim delom je bilo opravljeno delo, ki predstavlja milijonsko vrednost. Idrija ima danes enega najlepših prostorov za prijetni poletni oddih v mestu samem, ki je morda bolj ugajalnem gostom, ki so ga obiskali, kakor domačinom, ki so bili že dolga leta navajeni gledati razpadajoče podrtine.

Svečanost otvoritve je potekla po programu, le občni zbor društva, so morali preložiti na poznejši čas, ker je bil spred preobširen. Zahvaliti bi se pa moral v imenu večine Idrijčanov mnogim delavcem in tov. Bevkui, Kavčiču in Blaju, ki so zastavili vse sile, da so bila dela pravočasno opravljena. Ob otvoritvi so ljudje sami dajali predloge za nadaljnja dela na tem objektu (balinišče, kegljišče, prhe itd.). Tudi to bo opravljeno prihodnje leto, če bo društvo še nadalje vživilo zaupanje, ki ga je s sedanjim delom popolnoma zasluzilo.

L. S.

Primorje - Ga nizon Ajdovščina 2:2

V nedeljo je bila v Ajdovščini odigrana prijateljska nogometna tekma med domaćim Primorjem ter ekipo ajdovskih vojakov. Tekma je bila zelo ostra, včasih celo groba. Domači so prišli v vodstvo, ko je Rušt dal prvi gol, toda nekaj minut nato so vojaki že izenačili. V drugem polčasu so domaći zvišali rezultat na 2:1, toda tuk pred koncem je vojaki uspeli zopet izenačiti. Za prejeti gol sta predvsem kriva vratar in trener domaćih, ki ni hotel zamenjati vratarja s Krašno, ki je bilo in je bil za to igro tudi določen.

V predtekmi sta se srečali ekipi oficirjev iz Ajdovščine in Vipave. Zmagali so oficirji iz Ajdovščine.

Povratna tekma Tolmin - Idrija

Idrijci šahisti so v nedeljo 25. julija vrnili obisk tolminskim šahistom in odigrali z njimi povratni dvoboj na 8 deskah. Tudi tokrat so zmagali Tolminci, vendar z najtejnšim rezultatom 4 in pol proti 3 in pol. Za Tolmin so dosegli celo točko ing. Klanjšček, Torni, Šavli in Trpin, Kraščevci pa pol točke. Za Idrijo pa so bili uspešni Šinkovec, Troha in Miklavčič, ing. Jager pa je dosegel pol točke.

Ob tem srečanju so bili dogovorjeni tudi potrebni ukrepi, da bo šah dobil

Barba Vane hravi...

Pridni koprski pleskarji so med spodli iz mojega urada, da sem moral kar ves teden pozabiti na stolico. Ogledoval sem čevljje in hlače ... Kaj bi, kaj ne, me je tračila misel na planine. Nič, čevljji, hlače in noge ne bi vzdržale. Pa sva se z Juco dogovorila: »Najbolje bo, če se greva oba malo osvežiti k Turistu, v prejšnji Sv. Nikolai.« Mornar Piero je bil dobre volje, ko naju je sprejel na svojo barko, »Sjor Barba Vane gre delat banjo?« me je vpraševal. Jaz pa sem se potuhnil kot, da ne slišim. Veste, ni ravno varno, če človeku preveč poznamo, posebno še, če opravlja tak meščin na kaj.

Z Juco sva se srečno »izkrcala« na suho v Ankarunu. Veste, to se ne posreči vsakemu. Marsikoga vkrca tudi morski pes v svoj želodec. Natakarji pri Turistu so kmalu ugotovili, da sva domaćina. To sva sklepala iz tega, ker sva moralna čakati več kot pol ure prej, kot se je pojavila pred nama bela suknja. Ta naju je opozorila, da je miza že zasedena. Preložila sva se za drugo in naročila juho. Čez pol ure je prišel mimo in vprašal: »Ali nista videla nekaj naročila?« Ce bi ne bila tako potrebnata kosila, bi mu že povedal, da nemški gostje še dobro ne zinejo, pa so že okoli njih kot piščeta okoli kokle. Mi pa smo že vedno uboga para. Vseeno pa srečujem vsem, da naj le običejno to prijetno kopališče. Vsaj bodo imeli občutek, da so postali gospodje. (Ti namreč kosijo po več ur). Nas nadzadne zemljane imajo natakarji zelo radi, ker bi nas sicer ne zadrževali toliko časa v kopališču. Nemške gostje pa hitro postrežejo, da se jih prej odkrižajo. Med natakarji je tudi nekaj akrobator, pa mišlim, da jim ta šport le ne gre preveč od rok, posebno ne takrat, ko so malo

preveč pogledali v kozarec. Iz Senožeč so me povabili, naj jih čimprej obiščem, ker je moja navzočnost nujno potrebna. To pa je že kaj drugega kot Turist. Čeprav me še ne poznao osebno, mi že zaupajo. Vidim, da se moj sloves širi. Takole mi pišejo:

»Kadar te bo pot zanesla proti Senožečam in boš prišel iz Divače po Senadolski dolini do križišča na glavni cesti Sežana-Senožeče, 2 km od Senožeč, se ustavi. Tu boš videl tri prav lepe, če že ne kar lepčake, lani postavljenje kažipotne tabele. Na vsakem odcepnu je ena. Na teh tablah piše, da je do Ljubljane 75 km daleč. V sredini pa je še ena takna luštkana tabla, ki po svoje trdi, da je do Ljubljane 79 km. Prosimo te, Barba Vane, da bi ti enkrat premeril daljavo, da bom izvedeli točno daljavo in potem odbijemo lažnive noge tabli ali pa tablam.

V Senožečah pa je obratno. Tu bi bila malo prej kot prideš do šolskega poslopja potrebna ena tistih luštkanih tablic, da bi prikazovala otroka s torbico, ki leti čez cesto. Lani smo imeli primer smrti 7-letnega otroka prav pred šolo. Če ka tabla ni potrebna sedaj, ko so počitnice, boš poskrbel, da bo stata tam vsaj pred začetkom šolskega leta.«

Ugotovil sem, da je vse res in obljubil, da bom zastavil vse svoje sile, da se zadeva z luštkanimi tablicami uredi. Iz Senožeč sem odšel v Vipavsko dolino. Iz Slapa so me povabili, da bi se udeležil proslave 50-letnice prvega plesa. To res »kulturno« zamisel je treba vsekakor pozdraviti. Če že praznjujemo vseh vrst obležnice, zakaj ne bi še tako častitljive, saj je pri nekaterih mladičih in mladinkah ples najmočnejše sredstvo za prosvetljevanje.

Mednarodna etapna dirka po Hrvatski in Sloveniji

Jugoslavija vodi v ekipnem plasmanu

VESELIN PETROVIĆ RUMENA MAJICA

generalnem plasmanu. V prihodnji številki bomo objavili druge zanimivosti po končani dirki.

BOVEC, 28. JULIJA.

Danes je ob 8.30 pričela v Kopru četrta etapa mednarodne kolesarske dirke »Po Hrvatski in Sloveniji« Koper — Bovec, dolga 189 kilometrov, ki se deli na dve poletapi: Koper — Nova Gorica in Nova Gorica — Bovec. V prvi poletapi: Koper — Nova Gorica, dolgi 116 kilometrov je zmagal član italijanske ekipe Lorenzoti Mario v času 3 ure, 25 minut in 10 sekund. Istočasno sta privožila na cilj Meteljko (Hrvatska) in Ročič (Jugoslavija I.) 12 sekund kasneje sta na cilj prispela še Cvejin in Čolič, oba člana ekipe Partizan iz Beograda. Zaradi izredne vročine in utrujenosti od prvih etap so vozači danes vozili z zmanjšanim tempom. To so izkoristili nekateri tekmovalci, ki so v lestvici bili med zadnjimi, da bi popravili svoj plasman. Tako je Ročič, član ekipe Jugoslavija I. popravil svoj plasman za tri minute.

Od nadaljnega tekmovanja so odstopili Jesič, (Jug. II.) Katzensteiner (Štajerska), Švicarji Heimberg, Favre in Rossier. Že v Kopru na startu se nista javila Varga (Jug. II.) in Belgijec Sabbe.

Na današnjem gorskem cilju na Općinah je bil najboljši Ignatović (Štajerska) za njim pa Lorenzoti (Italija), Bouweltowers (Holandska), Moens (Belgia) in Slovence Vidali.

Rezultati I. poletape:

1. Lorenzoti Mario — Italija, 3:25'10"; 2. Metelko Antun — Hrvatska, isti čas; 3. Ročič Vid — Jugoslavija I., isti čas; 4. Cvejin Božidar — Partizan, 3:25'22"; 5. Čolič Ahmed — Partizan, isti čas; 6. Ignatović — Štajerska, 3:26'18"; 7. Šebenik (nosameznik) isti čas; 8. Bouweltowers — Holandska, 3:27'59"; 9. Baic Alojz — Nova Gorica, 3:28'38"; 10. Curk Franc — Maribor, isti čas.

II. poletapa Nova Gorica — Bovec.

Dolžina 73 kilometrov.

Vrstni red na cilju v Bovec:

1. Marcel Steuwaert — Belgija 2 ur, 1 minuta; 2. Flor Van der Weiden — Holandska — isti čas; 3. Ignatević Eduard — Štajerska — isti čas; 4. Boelhouwers Kees — Holandska — isti čas; 5. Metelko Antun — Hrvatska — isti čas.

Koprčan Della Santa je prispev v glavni skupini 3 minute in 15 sekund za zmagovalem.

Zmagovalec cele današnje etape Koper — Bovec, dolga 189 kilometrov je član hrvatske ekipe Antun Metelko.

Rumeno majico ima še nadalje Veselin Petrović, član I. jugoslovanske ekipe.

Nogomet v Ajdovščini

V počastitev Dneva vstaje je bila v Ajdovščini v četrtek odigrana prijateljska nogometna tekma med članom hrvatsko-slovenske lige »Ljubljana« ter domaćim »Primorjem«. Po zelo napetih borbi je zmagala »Ljubljana« s 5:1, prvi polčas 2:0. Sodnik je svojo vlogo dobro opravil.

K. R.

MEDNARODNEGA JEZIKA

ESPERANTO

se lahko hitro naučite v našem dopisnem tečaju. Ako pošljete znamko za Din 25.—Vam pošljemo brezplačno na ogled prve lekcije.

Zveza esperantistov Slovenije, Ljubljana, Miklošičeva 7/I.

Ureja uredniški odbor — Odgovorni urednik Milko Štolfa — Tiska tiskarna »Jadran« — Vsi v Kopru. Naslov uredništva in uprave: Koper, Santorjeva ulica št. 26, telefon 170, poštni predel 2.

Letna naročnina 500.— din, polletna 250.— din, četrletna 130.—